

FÖRVALTNINGSHÖGSKOLAN

”EN OREGLERAD VÄRLD”

En diskursanalytisk studie om otillåten påverkan mot förtroendevalda

Klara Bjurström

Amanda Hassel

Program:	Kandidatprogrammet i offentlig förvaltning, 180 hp
Kurs (kurskod):	Kandidatuppsats i offentlig förvaltning, 15 hp (FH1504)
Nivå:	Grundnivå
Termin/år:	HT 2019
Handledare:	Gustaf Kastberg
Examinator:	Tom Karlsson

Sammanfattning

Program:	Kandidatprogrammet i offentlig förvaltning, 180 hp
Kurs (kurskod):	Kandidatuppsats i offentlig förvaltning, 15 hp (FH1504) ”En oreglerad värld” – En diskursanalytisk studie om otillåten
Titel (svensk):	påverkan mot förtroendevalda ”An unregulated world” – A discourse analytic study of unlawful
Titel (engelsk):	influence on elected representatives
Nivå:	Grundnivå
Termin/år:	HT 2019
Handledare:	Gustaf Kastberg
Examinator:	Tom Karlsson
Nyckelord:	Otillåten påverkan, Förtroendevald, Diskurs, Diskursanalys, WPR, Demokrati, Socialkonstruktivism

Syfte:	Studiens syfte är att bidra med ökad kunskap kring <i>otillåten påverkan mot förtroendevalda</i> genom att undersöka och analysera hur problemet framställs av Brottsförebyggande rådet i deras kartläggningar av problematiken. Vidare syftar studien till att analysera hur de förtroendevalda framställer problemet.
Teori:	Studiens teoretiska utgångspunkter utgörs av diskursanalys som teoretiskt perspektiv samt den metodteori som tillhör WPR som analysmodell.
Metod:	Brå:s kartläggningar och det transkriberade intervjumaterialet analyserades genom en diskursanalys med hjälp av Carol Bacchis analysmetod ” <i>What’s the problem represented to be?</i> ” (WPR).
Resultat:	Efter utförd analys identifierades den övergripande framställningen av problemet som ett <i>hot mot demokratin</i> i både Brå:s kartläggningar och intervjumaterial. Vidare identifierades bakomliggande förgivettaganden i form av att otillåten påverkan i viss mån upplevs ingå i uppdraget som förtroendevald. De konsekvenser som identifierats av den rådande diskursen utgörs av en normförskjutning som skett inom problemområdet.

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
1.1 Bakgrund.....	4
1.2 Problemdiskussion.....	6
1.3 Syfte och frågeställningar.....	7
1.4 Avgränsningar.....	8
2. Teoretiska utgångspunkter	9
2.1 Teoretiska utgångspunkter; inledning.....	9
2.2 Diskurs som begrepp.....	9
2.3 Diskursanalys som teoretiskt perspektiv.....	10
2.4 Diskursanalysens verktygslåda	11
2.5 Teoriernas tillämpbarhet.....	11
3. Metod och insamling av material	13
3.1 Metodval; inledning.....	13
3.1.1 Socialkonstruktivism.....	14
3.2 "What's the problem represented to be?" (WPR).....	15
3.2.1 WPR i praktiken	16
3.2.2 Val av analysfrågor till studien.....	18
3.3. Brå:s kartläggningar	19
3.3.1 Urval	19
3.3.2 Brottsförebyggande rådet	19
3.3.3 Politikernas trygghetsundersökning (PTU)	20
3.4. Semistrukturerade intervjuer	21
3.4.1 Valet av respondenter	22
3.4.2 Kort presentation av respondenterna	22
3.4.3 Intervjufrågor.....	23
3.5. Analysprocess.....	23
3.5.1 Bekanta sig med det empiriska materialet.....	24
3.5.2 Organisera det empiriska materialet.....	24
3.5.3 Närläsning.....	25
3.5.4 Tematisering.....	25
3.5.5 Kontextualisering.....	26

3.6 Etiska aspekter i studien.....	26
3.7 Studiens tillförlitlighet.....	27
3.7.1 Reliabilitet	27
3.7.2 Validitet.....	28
4. Analys.....	29
4.1 Disposition.....	29
4.2 Brå:s kartläggningar - ”What’s the problem represented to be?”.....	29
4.2.1 Framställningen av problemet.....	29
4.2.2 Bakomliggande antaganden och förgivettganden.....	31
4.2.3 Problempresentationens effekter.....	32
4.3 Semistrukturerade intervjuer - ”What’s the problem represented to be?”.....	34
4.3.1 Framställningen av problemet.....	34
4.3.2 Bakomliggande antaganden och förgivettganden.....	36
4.3.3 Problempresentationens effekter.....	39
5. Samlad diskussion och slutsats.....	42
5.1 Identifierade centrala teman.....	42
5.1.1 Hotet mot demokratin.....	42
5.1.2 Normförskjutningen.....	43
5.2 Diskussionens avslutande kommentar: En del av problemet – en del av lösningen.....	43
5.3 Slutsats.....	45
5.4 Förslag till vidare forskning.....	46
6. Referenser.....	47
7. Bilagor.....	50

1. Inledning

Det första kapitlet inleds med en bakgrundsbeskrivning av undersökningens ämnesområde. Därefter återfinns en problemdiskussion samt studiens syfte och frågeställningar. Avslutningsvis beskrivs avgränsningar inom ramen för uppsatsen.

1.1 Bakgrund

Otillåten påverkan i form av hot, trakasserier och våld är idag en del av vardagen för förtroendevalda politiker i Sverige. Det är ett växande problem som sätter den offentliga debatten på sin spets och hotar vår demokrati. Att det många gånger är omöjligt att fatta beslut som tillfredsställer alla medborgare är ett faktum. Det handlar om kompromisser mellan oförenliga intressen. Olika former av protester mot politiska beslut är därmed en vanlig förekomst i moderna demokratier (Gilljam, Karlsson, & Sundell, 2017). Det må i många fall handla om verbala hot på såväl social media som i det verkliga livet, som många gånger är meningslösa och osanna. Trots detta skapas en stor oro och rädsla hos de drabbade, vilket ger konsekvenser i form av en otrygg arbetsmiljö. Den lagstiftning som reglerar arbetsmiljö finns att tillgå för anställda på svenska arbetsplatser (Arbetsmiljölagen [AML], SFS 1977:1160). Att däremot verka som förtroendevald är något helt annat. Då man verkar på uppdrag av folket råder det således en skillnad från traditionella anställningar; det är ett förtroendeuppdrag. Det innebär att man inte omfattas av sådan lagstiftning som skall förse individen med ett skyddsnet. Likt en av våra förtroendevalda respondenter uttryckte sig: *“Det är en limbo alltihopa, det är i någon oreglerad värld, som vi befinner oss.”* (Personlig kommunikation, 28 nov. 2019).

Otillåten påverkan som begrepp var vid första anblick okänt för oss. Vi kom i kontakt med begreppet för första gången då en av våra kontaktpersoner i form av personsäkerhetsansvarig i en stor region belyste oss om att “hot, trakasserier och våld” kan benämnas med samlingsbegreppet “otillåten påverkan”. I sökandet av tidigare forskning upptäckte vi att begreppet inte bara används i problemdiskussioner kring förtroendevalda, utan därtill också andra grupper, såsom journalister, hälso- och sjukvårdspersonal, rättsväsendet med flera. Otillåten påverkan är ett samlingsbegrepp som innefattar olika påverkansformer, såsom hot, trakasserier och våld mot såväl förtroendevalda som tjänstemän och myndighetspersoner (se exempelvis Brå, 2015; Brå, 2017).

I den aktuella studien har vi starkt inspirerats av Rebecka Åberg, student vid Stockholms universitet, som år 2017 skrev ett examensarbete vid namn *Otillåten påverkan: Styrning, brott och den goda förvaltningen*. Åberg (2017) har utfört en studie med det specifika syftet att beskriva hur otillåten påverkan verkar betydelsefull i skapandet av en god förvaltning, främst som en styrningsteknik. Fokus i Åbergs studie riktas mot diskursen kring organiserad brottslighet där hon tillämnar Carol Lee Bacchis analysverktyg "*What's the problem represented to be?*", fortsättningsvis förkortat som WPR. I sitt examensarbete presenterar Åberg tidigt att begreppet för första gången myntades av Brottsförebyggande rådet i *Otillåten påverkan riktad mot myndighetspersoner: Från trakasserier, hot och våld till amorös infiltration*, enligt följande:

"Otillåten påverkan är allvarliga trakasserier och hot, samt våldssituationer mot person eller egendom, som utöver att vara ett stort arbetsmiljöproblem riskerar att påverka den enskilde tjänstemannens myndighetsutövning och som därför i förlängningen kan utgöra ett hot mot demokratin. Med otillåten påverkan avses också korruption i form av otillbörliga erbjudanden" (Brottsförebyggande rådet [Brå], 2005, s.7)

Ovan citerad studie handlar om Brå:s skildringar om otillåten påverkan mot myndighetspersoner. Begreppet har kommit att bli ett faktum i den tillvaro som förtroendevalda verkar i. Förr i tiden var det framförallt utsatta samhällsgrupper som protesterade. Idag har otillåten påverkan i olika former blivit allt vanligare i en betydligt större utsträckning (Gilljam, Karlsson, & Sundell, 2017).

Brå fick år 2011 i uppdrag av regeringen genomföra en undersökning kring fenomenet otillåten påverkan mot förtroendevalda. Ambitionen var att undersökningen skulle bli återkommande och initierades första gången år 2012. Därefter har kartläggningen genomförts år 2013, 2015 och 2017. Den allra senaste av dem genomfördes så sent som 2019, med fokus på valåret 2018 och den förhöjda utsattheten som följde kring valet (Brå, 2019).

Förövaren är i många fall anonym och det handlar i de flesta fall om förargade medborgare (Sveriges Kommuner och Regioner [SKR], 2019). Något som kan ifrågasättas är hur det kommer sig att mobbning är oacceptabelt på skolor, arbetsplatser med flera men att liknande beteende på den politiska plattformen verkar anses vara acceptabelt till en viss mån; "*lite får man tåla*" (SKR, 2014, s.14). En central fråga som lyfts i tidigare forskning kring

problematiken är hur och i vilken utsträckning de förtroendevalda påverkas i utövandet av sina förtroendeuppdrag. Risken finns att demokratins fortlevnad hotas i och med att förtroendevalda på grund av hot, trakasserier och våld påverkas i, eller i värsta fall lämnar, sina uppdrag (Brå, 2019). Att värna om och stärka vår demokrati blir allt viktigare i ett samhälle där oro föreligger kring förtroendevaldas utsatthet som i sin tur skulle kunna resultera i svårigheter gällande rekrytering inom arbetsområdet (SKR, 2019).

1.2 Problemdiskussion

Vi lever i en samtid där tilltron till våra makthavare har minskat avsevärt. Tommy Möller (2016) berättar i sin bok *Politiskt ledarskap* om hur en mätserie kring värderingar utförda av statsvetaren Ronald Ingleharts visar att en av konsekvenserna är en upplösning av auktoriteter. Detta med anledning av det skifte av värderingar som följt av att medborgarna blir mer bildade och därmed ställer allt mer höga krav på de som styr; att en annan demokratisk kultur har börjat ta form. Medborgarna förväntar sig ett ökat inflytande över utvecklingen i samhället såväl som den egna livssituationen. Vidare menar Möller (2016) att gemene man i den moderna demokratin har kommit att bli kritiska medborgare där ifrågasättandet av ledarna har blivit ett faktum. Detta sätter givetvis sina spår på det politiska ledarskapet. Möjligheten att kontrollera opinionsbildningen som politisk ledare har minskat. Vidare redogör Möller (2016) för hur politiken uppifrån egentligen börjar nerifrån; att den politiska ledningen än mer har fått behov av att agera opinionsspeglare än opinionsdrivande. Är det "*medborgarna som håller i taktpinnen*" idag som Möller säger? (Möller, 2016, s.17).

Att man som medborgare skall kunna kommentera och ifrågasätta politikernas insatser är ett faktum i ett demokratiskt samhälle. Genom Sveriges fria åsiktsbildning är det viktigt att folkets röst genomsyrar politiken. Vad som däremot blir problematiskt i sammanhanget är när man frångår sakfrågor och istället går till personangrepp eller kränkningar gentemot förtroendevalda. Hotfulla kommentarer på olika vis blir inte enbart ett problem för enskilda individer som drabbas; det utgör även ett hot mot vår öppenhet och demokrati (SKR, 2018).

Otillåten påverkan mot förtroendevalda har ökat de senaste åren (Brå, 2019). Med anledning av den oro som förekommer bland de förtroendevalda och det hot som problematiken riktar mot demokratins fortlevnad anser vi att ämnet faller intressant ur ett *utomvetenskapligt*

perspektiv, inte minst då förtroendevalda verkar för medborgarnas intresse. Ur ett *inomvetenskapligt perspektiv* faller ämnet intressant eftersom undersökningen ämnar öka förståelsen kring ett samhällsligt fenomen och därmed bidra till självreflektion till berörda parter. För att skapa förståelse kring hur vi upprätthåller ett hållbart demokratiskt samhälle är det viktigt att studera bakomliggande orsaker i förändringar av gemene mans känslor och uppfattningar om möjligheten att kunna påverka den politiska debatten och de beslut som tas (Arkhed, 2016).

Politiken, massmedia och myndigheter kan tillsammans sägas bilda en gemensam förståelse av olika företeelser som speglar av sig på medborgarna. Dagligen möter olika organisationer och grupper, såväl som politiker, direkta krav i form av både lagar och föreskrifter, samhällsnormer, olika attityder och trender som man i någon utsträckning förväntas anpassa sig efter för att vidmakthålla legitimitet (Furusten, 2007). Denna gemensamma förståelse består av en förgivettagen sanning, en så kallad *diskurs* (Börjesson, 2003). Diskursen kring otillåten påverkan mot förtroendevalda formas alltså utefter en gemensam uppfattning av verkligheten där vi alla påverkas av varandras tankemönster och beteenden som i sin tur påverkar våra handlingsmönster (ibid.). Diskursens beståndsdelar i form av uppfattningar och påståenden kan många gånger vara paradoxala och bör därmed problematiseras och undersökas på djupet (Foucault, 1993). Det råder en brist på tillgång av tidigare forskning som berör otillåten påverkan mot förtroendevalda och ämnet diskuteras sällan i existerande litteratur. Genom att ta ställning till eventuell problematik i diskursen kring otillåten påverkan är vår förhoppning att kunna bidra med nyttiga infallsvinklar i fortsatt forskning inom ämnet.

1.3 Syfte och frågeställningar

Studiens syfte är att bidra med ökad kunskap kring otillåten påverkan mot förtroendevalda. Detta genom att undersöka och analysera hur problemet framställs av Brottsförebyggande rådet i deras kartläggningar av problematiken. Vidare syftar studien till att analysera hur de förtroendevalda framställer problemet.

Genom studiens analys möjliggörs nya perspektiv kring otillåten påverkan mot förtroendevalda, som i sin tur kan leda till nya sätt att angripa problematiken. Hur problemet framställs, vad det beror på samt vilka konsekvenserna kan tänkas vara leder därmed till följande frågeställningar:

- *Hur framställs otillåten påverkan av Brå och av de förtroendevalda?*
- *Vilka möjliga konsekvenser följer av den rådande diskursen?*

1.4 Avgränsningar

I valet av respondenter har vi gjort en avgränsning genom att enbart inkludera en respondent från varje politisk nivå, d.v.s. nationell, regional och kommunal nivå. Utöver detta har vi intervjuat en tjänsteperson i form av personsäkerhetsansvarig. Vi har därmed inte möjlighet att uttala oss särskilt väl eller rättvisande gällande verkligheten kring fenomenet, men respondenternas uttalanden kan ge oss exempel på det verkliga läget. Genom att respondenterna i vår studie verkar på olika politiska nivåer och bär med sig olika typer av erfarenheter av otillåten påverkan i realiteten, anser vi att deras upplevelser kan bidra till en ökad förståelse kring otillåten påverkan. Tillsammans med undersökandet av Brå:s samtliga kartläggningar kring fenomenet väcks i sin tur en betydligt större skala av förtroendevaldas upplevelser. Hur framställningen av problemet ser ut i media är inte något som undersöks i vår studie. Det skulle innebära en helt egen studie. Som tidigare nämnt agerar förtroendevalda som företrädare för medborgarna och därför anser vi att undersökningen kring otillåten påverkan mot just förtroendevalda verkar för samhällets intressen.

2. Teoretiska utgångspunkter

I detta kapitel presenteras de teoretiska utgångspunkter som ligger till grund för kommande analys med hjälp av analysmetoden WPR. I avsnittet återfinns också en diskussion kring teoriernas tillämpbarhet i den aktuella studien.

2.1 Teoretiska utgångspunkter; inledning

Studiens teoretiska grund avgörs av den socialkonstruktivistiska analysmetoden “*What’s the problem represented to be?*”, WPR, som valts ut till studien. Analysmetoden WPR är ytterst svår att frigöra från sin grundförståelse, nämligen det socialkonstruktivistiska synsättet. Med anledning av detta har vi valt att behandla både *Socialkonstruktivismen* samt WPR, senare i kapitel 3. *Metod och insamling av material.*

Låt oss ta ett steg tillbaka, detta genom att i det aktuella avsnittet istället behandla de teoribildningar som WPR härrör ifrån i den bemärkelse att metoden i själva verket är ett diskursanalytiskt verktyg. Kristina Boréus, professor och forskare i statsvetenskap, menar att WPR kan betraktas som en självständig gren bland alla diskursanalytiska verktyg (Bergström & Boréus, 2018). De likheter som finns i jämförelse med andra diskursanalytiska metoder är att flertalet av dem härstammar från filosofen Michel Foucaults sönderdelning av begreppet diskurs. Bacchis tankegångar, liknar likt många andra senare tolkningar, Foucaults uppfattning om diskurser och diskursanalysen som sådan. Vad är då en *diskurs*, en *diskursanalys* och hur ser de teoretiska utgångspunkterna ut? För att skapa teoretisk anknytning och förståelse för WPR som metod, tillhörande metoddiskussion samt kommande analys i studien, följer härnäst en beskrivning av det.

2.2 Diskurs som begrepp

Begreppet diskurs är i sig inte uppenbart. När det kommer till Foucaults definition av begreppet skall en diskurs ses som socialt konstruerade “kunskaper” som i sin tur sätter gränser för vad man säger, tänker och skriver om olika ting (Bacchi, 2009). Definitionerna som finns idag skiljer sig i viss mån åt i frågan om vad som omfattas av begreppet i en specifik kontext och vad diskursen i sig anses ha för betydelse. Ursprungligen betyder ordet “diskussion” eller “tal”. Denna definition är ändå relevant då diskurs numera är ett etablerat studieobjekt inom samhällsvetenskapen (Svensson, 2019). En definition av begreppet som på

ett tydligt sätt beskriver begreppets innebörd är följande: “*ett bestämt sätt att tala om och förstå omvärlden (eller ett utsnitt av världen)*” (Winther Jørgensen, Phillips, & Torhell 2000, s.7). En diskurs kan alltså beskrivas som ett sätt att förstå och studera språkanvändning och dess effekter på samhälle, människan och dess relationer inom olika områden. Begreppet kan bidra till ökad förståelse för olika processer.

I skapandet av sin analysmetod WPR, har Bacchi likt många andra, hämtat inspiration från Foucault, vilket i sin tur betyder att de delar samma vision av begreppets betydelse. Då vi nu beskrivit begreppet diskurs som sådant, följer härnäst en beskrivning av de teoretiska utgångspunkter som står till grund för det som faktiskt avses att göras med den rådande diskursen kring otillåten påverkan mot förtroendevalda, nämligen en *diskursanalys*.

2.3 Diskursanalys som teoretiskt perspektiv

I sökandet av adekvat litteratur som på ett strukturerat sätt beskriver och ger förslag på hur man som forskare kan arbeta med diskursanalys i olika studier fann vi boken *Diskursanalys* av Peter Svensson, docent i företagsekonomi, vars forskning oftast inspireras av olika typer av text-och diskursanalyser. Svenssons beskrivning av diskursanalys som teoretiskt perspektiv har utöver annan relevant litteratur agerat teoretisk inspiration i studien.

Något som enligt Svensson (2019) är viktigt att ha i åtanke gällande diskursanalys som både teori och metod är att det kan beskrivas som ett tillvägagångssätt att studera och förstå användningen av språk och de effekter som följer på människan, dess relationer och på samhället i stort. Rent konkret kan diskursanalys alltså ses som både ett *teoretiskt perspektiv* som bygger på olika antaganden om språkets användning, men också en *metod*, som i sin tur används för att studera språkanvändningen (ibid.).

Diskursanalysen bygger på att fenomen i samhället ständigt skapas och reproduceras av oss människor genom språket, i såväl vardagssituationer som en större samhällskontext. Språket bidrar till social ordning, såväl i situationer som bussköer, i klassrum o.s.v. såsom gängkriminalitet, rasism eller som i det aktuella fallet; otillåten påverkan mot förtroendevalda. Det är nämligen språket i sig, som genom olika diskurser formar vår värld. Diskursanalysen ger forskaren möjlighet till att komma bakom språkets betydande roll i hur vi upplever världen och hur vi beter oss mot våra medmänniskor. Samtliga diskursanalytiska

traditioner, alltså också Bacchis analysmetod WPR, har gemensamt att intresset ligger på konversationer och diskussioner i samhället. Användningen av språk är en givande kraft som skapar effekter i samhället (Svensson, 2019). *Vad som krävs* för att göra just detta beskrivs härnäst.

2.4 Diskursanalysens verktygslåda

Diskursanalysens primära empiriska källa utgörs av *text*, som kan vara av olika slag. Svensson (2019) redogör för det faktum att vissa texter existerar oavsett studentens eller forskarens avsikt med studien. Dessa benämner han som "fältets texter". Vidare beskriver han att de texter som är genererade av såväl forskaren som studenten i jakten efter kunskap, inte ens hade existerat om det inte vore för att man utför en specifik studie. Denna typ av text benämns som "forskargenererad text" (Svensson, 2019). Ett exempel på forskargenererad text är intervjuer. Genom transkribering av intervjuer skapas alltså ytterligare en empirisk textkälla som kan agera föremål för analys. I enlighet med Svenssons beskrivning av diskursanalysen som sådan bekräftar David och Sutton (2016) att intervjuer i egenskap av transkriptioner utgör en sorts textanalys.

När man väl funnit och samlat in material och/eller genom transkribering producerat s.k. forskargenererad text är det dags att plocka isär studieobjekten för att i slutändan sammanföra dessa igen. Detta på ett sätt där ambitionen är att öka förståelsen och fördjupa kunskapen kring det givna studieobjektet, förhoppningsvis på ett nytänkande sätt (Svensson, 2019). Det avslutande steget handlar om att rikta uppmärksamhet mot stycken i det empiriska materialet som uppfattas som intressanta eller där centrala teman verkar återkommande (David & Sutton, 2016). Detta sker då forskaren lyckas identifiera olika slags "diskursiva mönster" vilket enligt Bergström & Boréus (2018) åtminstone delvis bör ses som bevis på att en diskurs ofta utmärker sig av olika relationer och komponenter i samspelet mellan människor där språkets betydelse har en central roll. Detta precis på det grundläggande sätt som Foucaults begreppsförklaring av diskurser också antyder (ibid.).

Kodning av material kan alltså ske genom att finna underliggande teman som forskaren "bryter ut" under analysprocessen. Vidare beskriver David & Sutton (2016) att det intressanta för en forskare inom kvalitativa undersökningar är att finna en gemensam innebörd i resultatet snarare än att koder skall kvantifieras och på så vis värderas numeriskt. I avsnitt 3.5

Analysprocess kommer de olika stegen av analysprocessen i studien behandlas mer ingående.

2.5 Teoriernas tillämpbarhet

Vi har nu pekat på de teoribildningar som står till grund för WPR som diskursteoretisk analysmodell. Enligt Svensson (2019) finns likt tidigare nämnt två typer av texter som agerar empiriskt material inom diskursanalysens värld. I den aktuella studien utgörs dessa så kallade *fältets texter* av Brå:s kartläggningar av otillåten påverkan mot förtroendevalda över en femårsperiod, mellan år 2012–2019. Den så kallade *forskargenererade texten* utgörs i den aktuella studien av fyra semistrukturerade intervjuer med tre förtroendevalda och en personsäkerhetsansvarig. Vi anser att valet av granskning av officiella problemformuleringar, diskurser, i frågan om otillåten påverkan mot förtroendevalda i allra största grad påverkar våra liv som medborgare i ett demokratiskt samhälle. Detta eftersom de förtroendevalda inte bara verkar som regeringens och riksdagens förlängda armar ute i samhället, utan också våra. Det finns egentligen inga färdiga mallar inom diskursanalysens värld att ta i anspråk för en studie, utan forskaren behöver skraddarsy sitt eget vis för att ta sig an det empiriska materialet (Bergström & Boréus, 2018).

Diskursanalysen är ett fördelaktigt verktyg om man vill tränga igenom språkets beskrivande roll och närma sig en förståelse av den innebörd som språket och andra symboler spelar för människors upplevelser av världen, dessutom för hur de uppträder gentemot andra människor (Börjesson, 2003). Att säga sådant som redan är sagt har ett relativt lågt värde inom samhällsvetenskapliga discipliner (Svensson, 2019). Förhoppningen med studien är att utmana den rådande forskning som finns kring otillåten påverkan. Genom att tillämpa diskursanalys som teoretiskt perspektiv tillsammans med WPR som analysmetod ämnar vi angripa problemet på ett nytänkande sätt. Diskursanalysen ger oss helt enkelt möjlighet till att ifrågasätta varför man beter sig på ett visst sätt mot förtroendevalda och vilken betydelse språket har i kontexten.

3. Metod och insamling av material

Följande kapitel behandlar studiens metodval samt insamling av material.

Inledningsvis återfinns en beskrivning av studiens metodval i form av WPR som diskursanalytisk metod. Sedan beskrivs materialinsamling i form av Brå:s kartläggningar samt semistrukturerade intervjuer med tillhörande urvalsprocess. Därefter beskrivs analysprocessen i studien. Avslutningsvis presenteras etiska aspekter och studiens tillförlitlighet.

3.1 Metodval; inledning

Studien har en kvalitativ ansats. Intresset ligger inte i att undersöka den kvantitativa delen gällande otillåten påverkan mot förtroendevalda, då det redan finns material hos exempelvis Brå och SKR som belyser problemets utsträckning i kvantitativ form. Med anledning av att vår undersökning vilar på fenomen som uttrycks i form av språk och handlingsmönster föll det huvudsakliga metodvalet på diskursanalys som behandlats tidigare i form av teoretiskt perspektiv i studiens andra kapitel (Börjesson, 2003). I det aktuella kapitlet följer istället en beskrivning av den specifika form av analysmetod som valts ut ur diskursanalysens vida värld. Den analysmetod som valts ut till studien är den socialkonstruktivistiska analysmetoden “*What’s the problem represented to be?*”, WPR. Likt tidigare nämnt är analysmetoden WPR ytterst svår att frigöra från sin grundförståelse, nämligen det socialkonstruktivistiska synsättet, som därmed också utgör studiens grundförståelse (Bacchi, 2009).

När det kommer till insamlandet av empiriskt material valde vi att inkludera ytterligare en metod till studien för att samla in data; nämligen semistrukturerade intervjuer. Studiens diskursanalytiska metod, WPR, applicerades sedan på både Brå:s kartläggningar såväl som det transkriberade materialet som de semistrukturerade intervjuerna genererade. Genom detta berördes både det utfall som framkommit av kartläggningarna men också de berördas tankar och erfarenheter kring problemområdet otillåten påverkan mot förtroendevalda. Med anledning av *socialkonstruktivismens* relevans för WPR som metod, följer härnäst en beskrivning av perspektivet.

3.1.1 Socialkonstruktivism

Socialkonstruktivismen är ett sociologiskt angreppssätt som syftar till att visa hur sociala verkligheter är konstruerade av människor i samspel med varandra (David & Sutton, 2016). David & Sutton (2016) menar att socialkonstruktivismen utmanar den verklighetsbild som presenteras för oss, såväl som de kategoriseringar som förefaller förgivettagna här och nu. Alltså menar en socialkonstruktivist att innebörden av olika grupper såsom exempelvis könsroller och sociala klasser konstrueras av gemene man som använder dessa benämningar genom språket. Perspektivet tillåter forskaren ifråga att bryta isär uppfattningar och identifiera hur de är uppbyggda. Genom sociala erfarenheter, normer såväl som värderingar, skapas system som människor förhåller sig till. Ur språket avgörs mänskliga innebörder och beteenden – utan språket kan verkligheten inte förstås alls enligt den socialkonstruktivistiska förståelsen (ibid.).

Likväl anses att ett socialt problem endast skapas om någon i själva verket upplever det som ett problem. Genom att agera på ett visst sätt bidrar vi till att rekonstruera och upprätthålla olika sociala mönster (Meeuwisse & Swärd, 2013). Idén om att människans uppfattning av ord och handlingar styr interaktionen med världen visar på vikten av att göra varandra medvetna om vad vi kommunicerar och hur det förstås och formar andra (Bacchi, 2009).

I den aktuella studien antar vi ett socialkonstruktivistiskt synsätt genom att anamma antagandet om att sociala verkligheter konstrueras av människor som är i samspel med varandra. Vi utmanar den verklighetsbild kring otillåten påverkan mot förtroendevalda som råder genom att undersöka problemets framställning och de bakomliggande antaganden som förefaller förgivettagna. Detta då vi också har som ambition att undersöka problemframställningens effekter.

Ett sätt att närma sig “problemet” är genom en slags konceptualisering med hjälp av statsvetaren och forskaren Carol Lee Bacchis analysmetod WPR, samt de adekvata teoribildningar som beskrivits och står till grund för analysmetoden. Genom tillämpandet av WPR har vi således funnit ett organiserat sätt att undersöka och analysera framställningen av otillåten påverkan mot förtroendevalda. Då vi nu behandlat bakomliggande metodteori som bör förstås för att motivera och skapa relevans för WPR som analysmodell, kan vi vidare beskriva själva analysmodellens särdrag.

3.2 “What’s the problem represented to be?” (WPR)

WPR som metod vilar på Bacchis antaganden om att makthavare i form av människor, organisationer eller myndigheter själva konstruerar de problem som de har i uppgift att lösa. Dessa så kallade “problem” är inte heller fenomen som är neutrala eller naturligt uppkomna ur det tomma intet. Inte heller existerar de i väntan att, på ett eller annat sätt, lösas av någon. Man ser istället på problemen som sociala konstruktioner som bör genomgå kritisk granskning (Bacchi, 2009).

Varför har vi i avsikt att just bryta ned fenomenet otillåten påverkan genom att undersöka dess bakomliggande problemframställning? Ett sätt att närma sig detta är genom att beskriva de tre grundläggande principer som står till grund för WPR som analysmodell.

Den första grundläggande principen handlar om att språket i form av problematiseringar styr oss som individer. Begreppet i sig syftar till på vilket sätt olika fenomen och frågor skapas till att tillslut betraktas som ett faktiskt “problem”. Olika företeelser, eller i detta fall beskrivna som “problem”, är också de som i slutändan ligger till grund för politiken, som i sin tur mer eller mindre styr vårt liv. Makthavarna, som i Sverige utgörs av regering och riksdag samt dess förlängda armar ute i samhället i form av förtroendevalda, bidrar enligt Bacchi (2009) till hur vi som medborgare uppfattar vår omvärld och vad som ens anses eller upplevs vara ett “problem”.

Den andra grundläggande principen som Bacchi (2009) lyfter fram är att man i själva verket skall studera problematiseringarna istället för det faktiska “problemet” i sig. Vidare bygger alltså WPR på att vi som individer konstruerar problem och upprätthåller dessa via olika diskurser, som i sin tur har sina ramar gällande vad som är socialt acceptabelt i uttryck, tanke eller skrift. Istället för att finna sig och godta olika så kallade “problem” som givna bör man alltså undersöka vilka förutsättningar och grunder problemformuleringen vilar på (Bacchi, 2009).

Den tredje av principerna i Bacchis teori är att olika problematiseringar bör och skall granskas utefter en studie av de följder som själva framställningarna av problemet skapar. I beskrivningen av WPR som teori återfinns tre olika tillvägagångssätt som forskaren kan använda sig av vid genomförandet. Först och främst bör man enligt Bacchi (2009) studera hur diskursen och dess följder ser ut; vad tillåts i tal och skrift? Vidare bör man granska

människans roll som så kallade “subjekt” i problematiken. Vad Bacchi (2009) menar med “subjekt” är att man kategoriserar personer utefter egenskaper, där skapandet av dem i sin tur kan leda till att medborgaren styrs åt en viss riktning. Detta beroende på den grupp man anses tillhöra och att de i sin tur hålls ansvariga för det uttalade “problemet” (ibid.). Slutligen bör de faktiska konsekvenserna granskas, alltså de konsekvenser som kan drabba den enskilde individen (Bacchi, 2009).

Dessa tre komponenter utgör en förutsättning för tillämpandet av WPR som metod. De frågeställningar som Bacchi format som analysverktyg i tillämpandet av WPR utgår från dessa tre grundprinciper och bör alltså därför förstås för att vidare kunna vidta detta angreppssätt i kommande analys. Hur dessa principer uttrycker sig i Bacchis frågeställningar kommer beskrivas i nästkommande avsnitt.

3.2.1 WPR i praktiken

Enligt Bacchi (2009) härrör alla typer av handlingsprogram från problemframställningar eftersom dessa i sin tur har sin grund i olika “problem” som olika policys, handlingsprogram och riktlinjer m.m. har i uppdrag att lösa eller förändra. WPR är som analysmetod mer av ett hjälpmedel med för att hjälpa forskaren att tränga igenom problemframställningar i syfte att sönderdelat, identifiera och analysera. Det grundläggande analysverktyget inom WPR består av sex stycken frågor som mångt och mycket går in i varandra. Nedan återfinns en beskrivning av dessa frågor.

1. Hur presenteras/framställs problemet?

Syftet med den första frågan är att kartlägga hur problemet framställs. Bacchi (2009) beskriver att policys och handlingsprogram är komplexa och att det ofta finns fler än ett problem som presenteras, dessa kan i sin tur vara motsägelsefulla. Vidare menar Bacchi (2009) att problemframställningar formas utefter de eventuella lösningar som ämnar att framföra. Denna typ av tankemönster ifrågasätter också det antagande om att olika typer av makthavare är någon typ av “problemlösare” som finns till för att lösa “problem”. Man kan istället utgå från att studera de faktiska förslagen och genom dessa skapa sig en bild om vad “problemet” egentligen är (Bacchi, 2009).

2. Vilka antaganden eller förgivettaganden ligger till grund för framställningen av “problemet”?

Nästa steg i WPR är att försöka särskilja och analysera de antaganden eller förgivettaganden som framställningen av problemet bygger på; att fråga sig vilka föreställningar som skapar själva problemet. Bacchi (2009) menar att det inte handlar om att söka några slags fördomar utan snarare att finna de kulturella antaganden som formar framställningen av problemet som togs fram med hjälp av fråga 1. Alltså skall fokus flyttas från identifikationen av själva problemet till dess bakomliggande antaganden.

3. Hur har representationen av problemet uppkommit?

Med hjälp av fråga tre skall man försöka identifiera hur framställningen av problemet uppkommit. Här handlar det enligt Bacchi (2009) om att studera den bakgrund som finns till en specifik problemframställning. Något som anses viktigt är att omständigheterna förändras med tiden. Det förekommer ständigt förändringar i samhället där olika händelser kan påverka framställningen av problemet och därmed inte bör betraktas som naturliga utan som sociala konstruktioner (ibid.).

4. Vad lämnas oproblematiskt i denna problemformulering? Var finns tystnaden?

Här åsyftas identifikation av vad som utelämnas i problemframställningen. I denna fråga finns ett huvudsakligt fokus på att observera vad som lämnas oproblematiskt i problemframställningen. Vissa perspektiv exkluderas på bekostnad av de som lyfts fram. Genom att likställa dikotomier, som innebär motsatsförhållanden, kan även de perspektiv som utelämnas uppmärksammas. En jämförelse av problemframställningen inom olika kulturer kan vidga perspektivet och därtill underlätta för en kritisk granskning (Bacchi, 2009).

5. Vad blir effekterna av problempresentationen?

Den femte analysfrågan handlar om problemframställningens effekter. Bacchi (2009) menar att de kan föra med sig tre olika slag av effekter. Först och främst diskursiva; vad som tillåts i tal och skrift, hur subjekt bildas; hur synen på egna individen och dess medmänniskor skapas i diskursen och sist men inte minst direkta effekter; konkret påverkan på en individs liv. Målsättningen är att försöka identifiera hur framställningen av problemet gynnar somliga respektive missgynnar andra.

6. Hur/Var har framställningen av ‘problemet’ producerats, reproducerats och försvarats?

En kartläggning av var och hur problemframställningen produceras såväl som reproduceras bygger vidare på fråga 3. Här fokuserar man enligt Bacchi (2009) istället på de processer som tillåter vissa problemframställningar att dominera och hur detta i sin tur når en tilltänkt målgrupp. Här spelar media en viktig roll i enlighet med tidigare nämnd forskning i hur problemframställning sprids och bevaras. Syftet med denna sista fråga är att uppmärksamma hur problemframställningar tillåts upprätthållas samt hur en möjlig förändring kan se ut (ibid.).

3.2.2 Val av analysfrågor till studien

Ursprungligen har Bacchi (2009) skapat analysmetoden i syfte att analysera policydokument. Modellen har utformats så att samtliga ovan nämnda frågeställningar skall appliceras på analysen av policydokumentet i syfte att undersöka problematiseringen på ett fulländat och tillfredsställande vis. Med anledning av att vi inte utför en diskursanalys på något policydokument utan på kartläggningar av Brå samt intervjumaterial, är det därmed inte nödvändigt att tillämpa samtliga frågor i vår analys. Vår uppgift är inte att lösa problemet utan snarare att utefter syfte och frågeställningar undersöka framställningen av problemet och dess bakomliggande faktorer samt effekter i syfte att skapa kunskap och förståelse kring problematiken.

Eftersom frågorna överlappar varandra och det finns en slags repetition i frågorna så menar Bacchi (2009) att det snarare är analysens syfte som bestämmer vilka frågor som är av relevans för analysen. Fråga 1, 2 och 5 är de frågor som bäst stämmer överens med studiens frågeställningar då studien söker svar på hur otillåten påverkan framställs samt vilka konsekvenser som följer av otillåten påverkan. Det är därmed de frågor som vi lägger vikt på i vår analys.

Vi har valt att inte tillämpa fråga 3, 4 och 6. Dessa tre frågor är till sin karaktär omfattande och i hög grad alltför mäktiga för denna typ av studie. Frågorna skulle kräva en undersökning av flertalet aktörer, såsom exempelvis media. De kräver kunskap kring historiken till ett “problem”, vad som lämnas oproblematiskt, såväl som en kartläggning av problemframställningens produktion och reproduktion. Fråga 4, som handlar om vad som lämnas oproblematiskt är något som med tanke på studiens omfattning kan generera delvis

för tentativa slutsatser. Detta med anledning av studiens empiriska material är så pass begränsat. Det är inte relevant för oss att börja “gissa oss fram” gällande vad som *inte* sägs i kartläggningarna eller intervjuerna, den typen av undersökning riskerar att inom problemområdet bli för spekulativt och skulle kräva mer utrymme och material. Det tillvägagångssätt som valts i den aktuella studien bör därför betraktas som mer av en modifierad variant av Bacchis WPR-analys för att bibehålla en rimlig arbetsbörda.

3.3 Brå:s kartläggningar

3.3.1 Urval

Efter utförd sökning av relevant data kring otillåten påverkan har vi fått till oss att det idag saknas ett nationellt arbetssätt kring otillåten påverkan mot förtroendevalda. Därmed finns det heller inte några nationella policydokument eller riktlinjer kring problemet att förhålla sig till. Många och mycket kan svenska kommuner och regioner själva bestämma över i vilken utsträckning och hur man arbetar kring otillåten påverkan. Vi har därför valt att utföra vår diskursanalys utifrån de mest omfattande och närmast nationella styrdokument som går att finna idag. Genom de skrivna kartläggningar gällande otillåten påverkan som finns hos Brå undersöker vi de mest omfattande och aktuella iakttagelserna i sammanhanget. Nedan återfinns inledningsvis en förklaring av Brå:s arbete följt av en beskrivning av valda kartläggningar kring otillåten påverkan mot förtroendevalda.

3.3.2 Brottsförebyggande rådet

Brottsförebyggande rådet är en myndighet som verkar som ett slags kunskapscentrum för rättsväsendet i Sverige. Brå arbetar på uppdrag av Sveriges regering men också många gånger i samarbete med andra myndigheter och/eller organisationer (Brå, 2015).

“Myndigheten Brå verkar för att brottsligheten minskar och tryggheten ökar i samhället. Det gör vi genom att ta fram fakta och sprida kunskap om brottslighet, brottsbekämpning och brottsförebyggande arbete, till i första hand regeringen och myndigheter inom rättsväsendet.” (Brå, 2019, s.2)

Brå har inte bara hand om frågor som otillåten påverkan, utan gör allt från att utvärdera reformer till att behandla frågor som till exempel penningtvätt. År 2012, då Brå för första gången utförde kartläggningen kring otillåten påverkan mot förtroendevalda framgick att det

tidigare ej funnits någon som helst löpande statistik kring utsattheten hos förtroendevalda (Brå, 2012). Vad man gjorde då var att påbörja arbetet med kartläggande rapporter som uppkallades till Politikernas trygghetsundersökning, förkortat PTU.

3.3.3 Politikernas trygghetsundersökning (PTU)

Politikernas trygghetsundersökning har genomförts sammanlagt fem gånger mellan åren 2012–2019. Samtliga består av en beskrivning av utsattheten kring förtroendevalda genom trakasserier, hot och våld. Detta gällande uppdraget som förtroendevalda i riksdag samt kommun - och landstingsfullmäktige (Brå, u.å.). Nedan presenteras de fem kartläggningar som valts ut till vår studie.

- **Politikernas trygghetsundersökning 2012:** Förtroendevaldas utsatthet och oro för hot, våld och trakasserier (Brå, 2012).

- **Politikernas trygghetsundersökning 2013:** Utsatthet och oro för trakasserier, hot och våld (Brå, 2014).

- **Politikernas trygghetsundersökning 2015:** Förtroendevaldas utsatthet under valåret 2014 (Brå, 2015).

- **Politikernas trygghetsundersökning 2017:** Förtroendevaldas utsatthet och oro för trakasserier, hot och våld 2016 (Brå, 2017)

- **Politikernas trygghetsundersökning 2019:** Förtroendevaldas utsatthet och oro för trakasserier, hot och våld under valåret 2018 (Brå, 2019).

Kartläggningarna är till sin omfattning relativt stora. De har utvecklats från att år 2012 ha bestått av drygt 60 sidor till att i den allra senaste kartläggningen har växt till att omfatta hela 118 sidor. Antalet ledamöter som deltagit i undersökningen har genom åren legat runt drygt 13 500 personer. Den datainsamling som gjorts i kartläggningarna har genomförts genom webbenkäter och postenkäter och består i huvudsak av fasta svarsalternativ. Kartläggningarna har utformats genom redogörelser av bakgrundsförhållanden kring otillåten påverkan vilket möjliggör jämförelse av utsatthet i olika grupper. Därtill följer frågor om förtroendevaldas omfattning samt karaktär. Undersökningen behandlar frågor enligt följande:

“Enkäten inleds med frågor om bakgrundsförhållanden som inte framgår av Valmyndighetens register, samt frågor om förtroendeuppdragets omfattning och karaktär. Därefter följer frågor inom fyra frågeområden; utsatthet och oro för brottsliga händelser, förekomst av otillbörliga erbjudanden, konsekvenser och motåtgärder samt information och rutiner kring säkerhet. I huvudsak har frågorna fasta svarsalternativ.” (Brå, 2012, s.19)

Samtliga kartläggningar presenterar en mängd statistik i ovannämnda frågor och talar i huvudsak om de konsekvenser som problematiken innebär. Inga lösningar presenteras då syftet endast är av kartläggande karaktär.

För att skapa en så bred bild av Brå:s framställning av problemet som möjligt, har samtliga kartläggningar valts ut. På så vis skapas utrymme till att bilda en uppfattning om hur problematiseringen av fenomenet har utvecklats genom åren 2012–2019. Det finns visserligen flertalet andra liknande rapporter från Brå som rör ämnet otillåten påverkan, men dessa är riktade till exempelvis myndighetspersoner eller tjänstepersoner och rör också ämnen som korruption och organiserad brottslighet, som ej är relevanta i den aktuella studien. Genom att inte välja denna typen av handlingar kring otillåten påverkan undviker vi att utföra en undersökning på missvisande eller skilda problematiseringar från det område vi ämnar belysa.

3.4 Semistrukturerade intervjuer

Som komplement till det empiriska materialet som finns hos Brå ville vi utöka det insamlade materialet med verkliga erfarenheter och upplevelser kring otillåten påverkan mot förtroendevalda. Därför ville vi också utföra semistrukturerade intervjuer. Genom att inte enbart stirra sig blind på Brå:s kartläggningar möjliggörs en mer rättvisande bild av hur otillåten påverkan upplevs inom uppdraget som förtroendevald. Av direkt kontakt skapas möjlighet till att förstå en individs upplevelse samt direkta agerande kring ett fenomen (Ahrne & Svensson, 2015). Genom tillämpandet av intervjuer skapas i den aktuella studien möjlighet till att åstadkomma en djupare och mer stimulerande analys eftersom vi inte endast blint förlitar oss på redan existerande data (ibid.).

Valet av den specifika formen av intervju gjordes för att skapa möjlighet till utförliga och betydelsefulla svar. Ett naturligt samtal skapas genom att ha större frågeområden där

respondenten i viss mån kan styra ordningen samt få möjlighet för nyanserade och sanningsenliga svar (Ahrne & Svensson, 2015). Genom att formulera eventuella följdfrågor och skapa utrymme för respondenterna att utveckla sina svar genereras en mer verklighetsbaserad analys (Kvale & Brinkmann, 2014). Samtliga intervjuer spelades in och varade mellan 25–85 minuter. Det inspelade materialet från intervjuerna transkriberades därefter för att kunna användas i studiens analysmoment.

3.4.1 Valet av respondenter

Initialt fanns en tanke om att enbart inkludera förtroendevalda respondenter, då detta eventuellt kunde ge en stark bild av hur otillåten påverkan upplevs av förtroendevalda utöver den information som Brå har att erbjuda. Dessa personer skulle då ha skilda uppdrag och verka på olika nivåer i det politiska systemet. Genom att inkludera förtroendevalda på kommunal, regional såväl som nationell nivå skulle således skapas en spridning och ett gott exempel på bilden av hur man upplever otillåten påverkan på de olika nivåerna.

Vad vi sedan kom underfund med var att det skulle vara fördelaktigt att därtill inkludera en respondent som är verksam inom området på förvaltningsnivå i en större region; alltså en tjänsteperson. Då förvaltningsorganisationen bland annat har som uppgift att arbeta med säkerhetsfrågor på såväl strategisk som operativ nivå föll valet av respondent på en personsäkerhetsansvarig i en av Sveriges regioner. Respondenten bidrar med en kompletterande bild av hur man på förvaltningssidan ser på problematiken samt hur otillåten påverkan ser ut i realiteten. Valet av studiens respondenter kan sägas vara ett så kallat "tillgänglighetsurval" (David & Sutton 2016, s. 197). Eftersom tiden för denna studie är begränsad har respondenterna delvis valts ut på grund av att de var de personer vi fick tag på. Däremot har vi haft som ambition att täcka upp för landets samtliga nivåer i det politiska systemet; alltså kommunal, regional samt nationell nivå. Därav kan man inte säga att vi helt och hållet gått efter tillgänglighetsaspekten, utan därtill har vi haft vissa spridningskriterier att förhålla oss till (ibid.).

3.4.2 Kort presentation av respondenterna

Personsäkerhetsansvarig

Respondenten är ansvarig för angelägenheter kring personsäkerhet i en storregion. Hen arbetar löpande kring frågor om oegentligheter och otillåten påverkan för personer i utsatt

ställning, med andra ord förtroendevalda och tjänstepersoner.

Riksdagsledamot

Riksdagsledamoten är nyttillträdd i riksdagen sedan 2019. Tidigare har hen vikarierat för samma post år 2016. Innan dess har riksdagsledamoten varit förtroendevald i 10 år, då på regional nivå.

Kommunfullmäktiges ordförande

Respondenten har verkat som fullmäktiges ordförande i en stor kommun i 5 år. Totalt sett har hen verkat som politiker i ca. 20 år på olika nivåer. Då hen har varit verksam som förtroendevald på regional nivå har hen bidragit med perspektiv på regional nivå. Hen har också varit delaktig i framtagandet av utredningen om hot och våld mot förtroendevalda och utbildar på uppdrag av SKR andra förtroendevalda kring det förebyggande arbetet i frågan.

Kommunalråd

Kommunalrådet har verkat som heltidspolitiker i en medelstor kommun i 9 år. Dessförinnan har kommunalrådet varit förtroendevald i ytterligare 25 år, då på kommunal nivå. Hen har också verkat som fritidspolitiker under sin verksamma period.

I kommande analys kommer respektive respondent benämnas likt tidigare beskrivning av deras uppdrag enligt följande: **Personsäkerhetsansvarig, Riksdagsledamot, Kommunfullmäktiges ordförande och Kommunalråd.**

3.4.3 Intervjufrågor

Svensson (2019) menar att det sällan är en bra idé att använda en studies frågeställningar som intervjuunderlag. Det gäller snarare att man på bästa sätt försöker generera utsagor som leder till svar på de frågeställningar som formulerats i en studie. Eftersom våra frågeställningar lyder enligt följande; *Hur framställs otillåten påverkan av Brå och av de förtroendevalda? Vilka möjliga konsekvenser följer av den rådande diskursen?* är det lämpligt att ställa frågor som genererar beskrivande eller berättande utsagor gällande otillåten påverkan mot förtroendevalda. Vi vill skapa ett naturligt samtal kring ämnet där de förtroendevaldas framställning av otillåten påverkan, samt uppfattningar om konsekvenser blir så rättvisande som möjligt; vi vill fånga den rådande diskursen. Hur vi valt att utforma intervjufrågorna för att på bästa sätt kunna besvara frågeställningarna återfinns i våra intervjuguider i *Bilaga 1*

och *Bilaga 2*.

3.5 Analysprocess

Analysen av studiens två typer av källor i form av Brå:s kartläggningar samt transkriberat material från intervjuerna har skett separat. Detta med anledning av att vi inte vill likställa det empiriska materialet som består av vad vi tidigare benämnt som både “fältets texter” samt “forskargenererad text” (Svensson, 2019). Då intervjumaterialet redogör för tankar, känslor och upplevelser, skiljer sig materialet åt från Brå:s kartläggningar, där man istället presenterar resultat från kartläggandet av fenomenet otillåten påverkan mot förtroendevalda.

Trots att Bacchi erbjuder en välformad analysmetod, saknas förslag på konkreta tillvägagångssätt gällande kodning av material. Likt tidigare, i beskrivningen av *diskurs* samt *diskursanalysen som teoretiskt perspektiv* har vi inspirerats av Johan Svenssons (2019) exempel på en diskursanalytisk arbetsgång där WPR som analysmetod är applicerbar. Svensson har delat upp arbetsgången i fem punkter:

1. *Bekanta sig med det empiriska materialet*
2. *Organisera det empiriska materialet*
3. *Närläsning*
4. *Tematisering*
5. *Kontextualisering*

Nedan följer en mer detaljerad beskrivning av hur vår analysprocess av det empiriska materialet har gått till med Svenssons fem punkter som grund.

3.5.1 *Bekanta sig med det empiriska materialet*

Det första steget har i studien handlat om att bekanta sig med Brå:s kartläggningar genom att initialt skumläsa, överblicka och bläddra igenom samtliga kartläggningar tillsammans för att skapa oss en uppfattning om innehållet. Vi har löpande jämfört hur väl innehållet stämmer överens eller skiljer sig mellan de fem valda kartläggningarna. I förståelsen av material finns det ingen teknologi eller modell som talar om hur man skall tolka kvalitativa data (Svensson, 2019). I detta skedet har dialogen mellan oss uppsatskollegor varit viktig för att skapa oss en gemensam bild av det vi läst, där vi diskuterat fram och tillbaka, också för att man som två

separata individer kan fastna för olika saker vid genomläsning av material.

Att bekanta sig med det transkriberade materialet från intervjuerna har i ett första skede handlat om nästintill samma sak. Tidsåtgången inom ramen för uppsatsskrivandet gör att man lätt kan glömma bort saker som sagts vid intervjutillfället trots att man funnits närvarande vid samtliga. Därför gick i ett första skede tillsammans igenom det transkriberade materialet likt ovan beskrivning där vi samtidigt antecknat relevanta utsagor.

3.5.2 Organisera det empiriska materialet

Nästkommade steg i analysprocessen har handlat om att organisera upp materialet på ett sätt som känns rimligt utefter det syfte och frågeställningar som studien har för avsikt att besvara. Svensson (2019) menar att det kan handla om såväl en organisering i kronologisk ordning som uppdelning utefter texttyp eller författare. I vårt fall har inte organiseringen av varken Brå:s kartläggningar eller transkriptionerna varit särskilt avgörande eftersom kartläggningarna utförts på årsbasis vartannat år, där utformningen inte heller är speciellt varierande. När det kommer till intervjuerna anser vi att materialet i form av transkriptioner inte krävt någon närmare organisering eftersom de är så pass få till antalet och inte heller utformats på olika sätt. De viktigaste stegen ur Svenssons förslag till arbetsgång, i förhållande till WPR som metod anser vi vara de som följer härnäst i beskrivningen.

3.5.3 Närläsning

Tredje steget i analysprocessen handlar om närläsning och syftar till att tolka vad det är som pågår i texten. Genom att ständigt ställa frågor till det empiriska materialet om vad som egentligen pågår så kan tolkningar av materialet genomföras. Svensson (2019) förklarar att det sällan verkar vara i de stora existentiella frågorna som svaren återfinns, utan snarare i den mer allmogliga kontexten där man kan finna tolkningar och svar på uppfattningar och organiseringar av människors tankar och beteenden. Det är i det aktuella steget i arbetsgången som Bacchis analysmetod WPR som analysmetod träder fram. Genom att ha de tre utvalda frågorna i bakhuvudet vid närläsningen har tolkningar av det empiriska materialet kunnat genomföras. Låt oss friska upp minnet med att presentera frågorna igen: 1. *Hur presenteras/framställs problemet?* 2. *Vilka antaganden eller förgivettaganden ligger till grund för framställningen av "problemet"?* 3. *Vad blir effekterna av problempresentationen?*

Närläsningen av Brå:s kartläggningar gjordes till en början enskilt. Genom att färgmarkera relevanta meningar eller stycken under läsandets gång uppmärksammades det vi ansåg vara av relevans för studiens analysfrågor. Samtliga kartläggningar genomgick individuell närläsning för att sedan diskuteras gemensamt då vi kunde sammanföra de gemensamma upptäckterna.

I det transkriberade materialet har vi gjort på liknande vis där transkriptionerna genomgick individuell närläsning utifrån Bacchis tre analysfrågor för att sedan diskutera hur vi uppfattat materialet på samtliga punkter. Under närläsningen färgmarkerades och antecknades stycken och meningar som ansågs relevanta till analysen.

3.5.4 Tematisering

Att tematisera empiriskt material innebär enligt Svensson (2019) att generera teman som kan vara till hjälp i att inbegripa de relevanta upptäckterna i det empiriska materialet. I detta fallet kan tematisering förstås som en aktivitet, likt analysen och närläsningen (ibid.). I den aktuella studien har steget i att tematisera varit behjälplig som ett nästa steg efter identifikation och besvarande av Bacchis analysfrågor. Genom att systematiskt tematisera de komponenter som plockats ut ur det empiriska materialet har besvarandet av frågeställningarna i studien underlättats.

Likt tidigare steg har tematiseringen i ett första skede skett separat för att sedan diskuteras fram och tillbaka mellan oss uppsatskollegor. I Brå:s kartläggningar har vi funnit återkommande centrala teman genom att först och främst färgmarkera och anteckna centrala delar i texten. I det transkriberade materialet har vanligt förekommande åsikter, utsagor eller centrala teman som varit vanligt förekommande identifierats genom färgmarkering och anteckningar. Genom sortering av material i olika teman kunde vi sedan påbörja diskussionen kring framställningen av problemet samt dess effekter. På detta sätt blev det tydligt för oss att urskilja vilka diskurser som dominerade i kartläggningarna samt intervjuerna, för att efter en separerad analys av materialet kunna sammanstråla i en samlad diskussion och slutsats. *Vilka dessa teman är, återkommer vi till i inledningen av kapitel 6. Samlad diskussion och slutsats.*

3.5.5 Kontextualisering

Kontextualisering är analysens sista steg. Här handlar det om att ta några steg tillbaka för att studera det nedbrutna empiriska materialet på längre avstånd än vid närläsningen. Detta

gjordes genom att placera tillbaka det analyserade materialet i sin kontext, som ett samhällsproblem. Då vi i de tidigare analysstegen brutit ut delar som vi haft till syfte att undersöka så har vi i detta steg återfört de identifierade centrala teman i den kontext där vi först hämtade upp det (Svensson, 2019).

3.6 Etiska aspekter i studien

Innan genomförandet av våra semistrukturerade intervjuer blev samtliga respondenter informerade om att deltagandet i vår studie såväl frivillig som konfidentiell. Därtill blev respondenterna informerade om att syftet är att ha med materialet i en kandidatuppsats. Intervjuerna spelades in för eget bruk vilket således var en förutsättning för att få med allt värdefullt material från intervjuerna till vår studie. Det inspelade materialet har till syfte att enbart delges handledare vid förfrågan - detta är något som samtliga respondenter gav samtycke till.

3.7 Studiens tillförlitlighet

3.7.1. Reliabilitet

Bergström & Boréus (2018) beskriver förutsättningarna för en god reliabilitet inom den empiriska vetenskapssynen. De menar att forskaren bör vara noggrann i sina beräkningar och mätningar. Själva begreppet reliabilitet kan dock utvecklas till att likväl tillämpas och bli adekvat i de undersökningar som inte har som avsikt att mäta eller beräkna. Ur en kvalitativ ansats skapas möjlighet till en god reliabilitet genom att man anammar ett kritiskt och ifrågasättande förhållningssätt gällande källor i den mån att man eliminerar eventuella felkällor så gott det går (ibid.).

I den aktuella studien kan reliabiliteten ifrågasättas av den anledningen att vi inte kan försäkra oss om att studiens resultat hade sett likvärdigt ut vid en annan tidpunkt eller om studien hade gjorts av någon annan. Eftersom vi tillämpat WPR som analysmetod av både Brå:s kartläggningar samt förtroendevaldas upplevelser genom semistrukturerade intervjuer anser vi dock att vi så gott vi kunnat har skapat en tillförlitlig bild av problemet och problematiseringen av otillåten påverkan mot förtroendevalda. Också då valet av analysmaterial i form av Brå:s kartläggningar innefattar en nationell undersökning som sträcker sig över en längre period 2012–2019. Reliabiliteten på denna punkt hade kunnat

minska om vi exempelvis hade använt oss av material som skrivits för länge sedan och alltså eventuellt inte hade givit en rättvisande bild i förhållande till nutid.

3.7.2. Validitet

Likt tidigare nämnt kan Bacchis metod WPR enligt Bergström & Boréus (2018) betraktas som lite av en säregen gren inom diskursanalysens värld, som likt många andra diskursanalytiska sätt att angripa ett "problem" härstammar från Foucaults teorier kring språkets betydelse, diskurser och makt. Vidare menar också Bergström & Boréus (2018) att WPR är relativt fri för tolkning i användningssynpunkt. Alltså agerar analysmetoden som mer av en inspirationskälla vid en kvalitativ textanalys, snarare än någon strikt mall. Detta då ingen specifik beskrivning av hur processen av diskursanalysen skall se ut. Tillämpningen av metoden anses ändå vara en nyttig och givande utgångspunkt (ibid.). Vi anser att frågeställningarna i WPR i stor mån har bidragit till att fullborda vårt avsedda syfte och därmed förstärka validiteten. Ett sätt att just identifiera och kunna avgöra om en utförd diskursanalys är tillförlitlig nog är enligt Winther Jørgensen & Phillips (2000) att undersöka hur väl redovisningen av analysen hänger ihop. Den förda diskursen skall inneha en röd tråd och ett samband.

4. Analys

I detta kapitel sker analys av empiriskt material i form av Brå:s kartläggningar och intervjuer med hjälp av Bacchis analysmetod WPR. Inledningsvis sker en närmare beskrivning av avsnittets disposition.

4.1 Disposition

Med anledning av att det empiriska materialet består av både kartläggningar och intervjuer, utgörs analysen av två separata delar där *Brå:s kartläggningar* och *intervjumaterialet* behandlas separat. Under respektive del har vi valt att placera tre underrubriker baserat på de utvalda analysfrågorna ur WPR som analysmetod, för att skapa möjlighet för läsaren att enkelt följa med i resonemangen. Det presenterade analysmaterialet som tagits fram med hjälp av WPR agerar som inledande del, kommer senare att mynna ut i en samlad diskussion där vi valt att sammanjämka våra tankegångar för att tydliggöra generella slutsatser av analysen.

I respektive analysdel delges citat från analysmaterialet. För tydlighetens skull har vi valt att referera till sidnummer vid citat från kartläggningarna. Citat från intervjuerna inleds med vilken respondent citatet härrör. Som tidigare nämnt överlappar Bacchis analysfrågor varandra då det finns en slags repetition i frågorna. Därför bör delarna i analysen, trots uppdelning i underrubriker, inte betraktas som isolerade kategorier oberoende av varandra, utan snarare som ett nät av föreställningar och tankar som hör ihop (Bacchi, 2009).

4.2 Brå:s kartläggningar - What's the problem represented to be?

4.2.1 Framställningen av problemet

Syftet med den första frågan är att undersöka och analysera hur problemet framställs (Bacchi, 2009).

Enligt Bacchi (2009) kan man utröna framställningen av ett problem genom att börja i andra änden. Istället för att angripa problemet i sig, kan man studera de faktiska förslagen till lösningar och genom dessa skapa sig en bild om vad "problemet" egentligen är. Studerandet av de valda kartläggningarna har dock påvisat att lösningen av problemet inte utgör en central

roll för Brå. Syftet med kartläggningarna har exempelvis beskrivits enligt följande:

“Kartläggningen ska utgöra ett underlag för framtida åtgärder för att motverka och förebygga trakasserier, hot och våld mot förtroendevalda, både generellt och under valrörelser.” (Brå, 2019, s.6)

Kartläggningarna är inte lösningsorienterade, utan av kartläggande karaktär. För att finna svar på hur problemet framställs har vi istället sökt efter centrala teman som verkar återkommande i samtliga rapporter (David & Sutton, 2016). Nedan följer utdrag ur kartläggningarna som visar exempel på hur problemet framställs.

“Brott som drabbar politiskt förtroendevalda i deras egenskap av politiker innebär dock inte enbart lidande för dem som utsätts, utan är därtill i förlängningen ett hot mot demokratin.” (Brå, 2012, s. 13).

“Om förtroendevalda påverkas att agera eller besluta annorlunda, eller till och med lämna sina uppdrag, på grund av utsatthet, riskerar det politiska systemet att förlora en del av sin demokratiska legitimitet. Det kan också försvåra rekryteringen av nya förtroendevalda och även på så sätt påverka representativiteten.” (Brå, 2017, s.11).

“Även händelser som kan upplevas som mindre allvarliga får konsekvenser i det demokratiska samhället; att frågor diskuteras och åsikter uttrycks är kärnan i demokratiska processer.” (Brå, 2015, s. 75).

Hur Brå väljer att framställa problemet är avgörande eftersom kartläggningarna är nationella, som i sin tur kan betraktas som formella ståndpunkter kring otillåten påverkan. Detta kan tänkas sätta ramar i form av socialt konstruerad kunskap som i sin tur sätter gränser för hur allmänheten, alla som tar del av kartläggningarna, säger och tänker kring problematiken (Bacchi, 2009).

Den identifierade problemframställningen har visat sig handla om *hotet mot demokratin* som bildar ett diskursivt mönster i kartläggningarna (Bergström & Boréus, 2018). I samtliga kartläggningar lyfts frågan kring demokratins fortlevnad ett flertal gånger. Man menar att otillåten påverkan mot förtroendevalda är ett högst reellt demokratiskt problem då samhällets

röster tystas ner (Brå, 2012; Brå, 2013; Brå, 2015; Brå, 2017; Brå, 2019). Eftersom samtliga rapporter i huvudsak talar om problematiken som ett hot mot demokratin skapar detta ett socialt konstruerat mönster som "sätter agendan" för hur problemet upplevs (Bacchi, 2009). Vi finner det intressant att Brå framställer problemet som att utförarens beteenden är den handling som leder till hotet mot demokratin, som är "problemet". De väljer alltså att inte enbart framställa problemet som ett hot mot de förtroendevalda, utan än mer som ett problem för hela landets demokrati. Genom att välja att tala om otillåten påverkan med så stora ord som att det är ett hot mot demokratin tolkar vi det som att problemet inte enbart rör förtroendevalda, utan att vi alla påverkas av otillåten påverkan. Vad som utgör grunden för problemet som ett hot mot demokratin är något som kommer undersökas i nästkommande analysfråga.

4.2.2 Bakomliggande antaganden och förgivettaganden

Analysens andra fråga behandlar de bakomliggande antaganden eller förgivettaganden som står till grund för framställningen av problemet. Här är syftet att försöka identifiera de sociala konstruktioner som skapar själva problemet (Bacchi, 2009).

Analysens andra fråga har i avsikt att gå till botten med vilka faktorer som har föranlett Brå:s framställning av otillåten påverkan mot förtroendevalda som ett *hot mot demokratin*. Genom att identifiera de delar i kartläggningarna som visar på bakomliggande orsaker till problemet har vi funnit de kulturella antaganden som formar problemets framställning (Bacchi, 2009). Nedan följer några exempel på utdrag ur kartläggningarna.

"En av fyra svarade att de såg händelsen som en del av uppdraget som förtroendevald." (Brå 2012, s. 53).

"Det främsta skälet som anges till att händelsen inte polisanmälades var att man inte trodde att anmälan skulle leda till något. Var femte förtroendevald såg händelsen som en del i uppdraget och polisanmälde därför inte." (Brå 2015, s.8)

I Brå:s kartläggningar framkommer ett synsätt på otillåten påverkan där man som förtroendevald i hög grad ser det som en del av uppdraget. Detta presenteras som en av flera orsaker till varför man inte valt att göra en polisanmälan på det man blivit utsatt för (Brå, 2012; Brå, 2015; Brå, 2019). Ett underliggande förgivettagande består således av upplevelsen

att man som förtroendevald förväntas tåla otillåten påverkan i olika former till en viss grad då detta anses ingå i uppdraget (Bacchi, 2009).

4.2.3 Problempresentationens effekter

Den sista analysfrågan inbegriper problempresentationens effekter. Som tidigare nämnt innefattas tre sorters effekter där man undersöker vad som tillåts i tal och skrift, hur synen på individen och medmänniskor skapas i diskursen samt den konkreta påverkan på en individs liv. Dessa tre effekter kallas för diskursiva effekter, skapandet av subjekt samt direkta effekter (Bacchi, 2009).

Framställningen av otillåten påverkan som ett *hot mot demokratin* bidrar till en viss social ordning (Svensson, 2019). Detta bidrar tillsammans med de bakomliggande antaganden som föreligger till olika effekter (Bacchi, 2009). Vad språket har för betydande roll i form av de tre olika typer av effekter som nämnts ovan har ur Brå:s kartläggningar identifierats genom att studera hur Brå redovisar problematikens konsekvenser.

När det gäller de *diskursiva effekterna* av problemframställningen så kan en effekt vara det faktum att man talar om förtroendevaldas utsatthet för otillåten påverkan och därmed inte om utövarens roll i sammanhanget. Genom att tala om huruvida förtroendevalda bör agera så uteblir diskussion kring utövarens ansvar för hur man talar om och med förtroendevalda. Det framgår i samtliga rapporter att förtroendevalda ser otillåten påverkan som en del i uppdraget, vilket är en del av problemet. Nedan följer citat där detta framkommer.

“Den vanligaste anledningen till att inte polisanmäla händelsen var att utsatthet ansågs vara en del av uppdraget.” (Brå 2014, s.10)

“Var femte förtroendevald såg händelsen som en del i uppdraget och polisanmälde därför inte.” (Brå 2015, s. 22)

Genom att fokusera på förtroendevaldas utsatthet i kartläggningarna utan att redogöra för utövarens roll i otillåten påverkan så kan diskursen bli något snäv. Då det är språket som formar vår värld genom diskurser så bör ljuset också åt utövarna, i synnerhet då en följd av diskursen kan anses vara styrd av medborgaren snarare än av den förtroendevalda (Svensson, 2019).

En annan diskursiv effekt av problemets framställning kan tänkas vara den tyngd som läggs på otillåten påverkan som "problem" då man inte enbart framställer det som begreppets egentliga innebörd: hot, våld och trakasserier mot förtroendevalda, utan som ett hot mot demokratin - alltså mot oss alla. När otillåten påverkan framställs på detta vis så legitimeras problemet än mer än om det enbart varit ett hot mot de förtroendevalda som offer. Det ger en tyngd till problemet där man indirekt framför att det är ett allvarligt samhällsproblem, som det är. Att se på otillåten påverkan som en del i förtroendeuppdraget är identifierat som en *subjektseffekt*. Nedan följer några citat som visar detta.

"Det näst vanligaste skälet till att händelsen inte polisanmäldes var att den förtroendevalda betraktade händelsen som en del i uppdraget [...]" (Brå 2017, s. 65)

"Det är en större andel utsatta inom kommun och landstingsfullmäktige som uppger att de inte polisanmälde händelsen eftersom de upplevde den som en småsak eller en bagatell och som en del i uppdraget, jämfört med förtroendevalda inom riksdagen." (Brå 2019, s. 88)

Här framgår det att man accepterar utövandet av otillåten påverkan då förtroendevalda ser det som en del i sitt uppdrag och därmed en del av sin vardag. Detta kan vara problematiskt i sammanhanget där otillåten påverkan är ett fenomen som inte är önskvärt. Genom att det finns förtroendevalda som inte ens ser detta som mer problematiskt än att det är en del av uppdraget så reproduceras problemet i en högre grad än om man varit ense om att det inte bör finnas utrymme för otillåten påverkan i den grad det är idag på den politiska arenan (Svensson, 2019).

Direkta effekter som följer av problemframställningen identifieras som självcensur genom att studera hur Brå beskriver förtroendevaldas agerande. Nedan följer exempel på detta.

"Den vanligaste konsekvensen av utsatthet eller oro för att utsättas var självcensur: att undvika att engagera eller uttala sig i en specifik fråga på grund av oro eller utsatthet." (Brå 2015, s. 11)

"Ännu en faktisk konsekvens, som är mindre påtaglig men lika allvarlig ur en demokratisk aspekt, är då den förtroendevalde väljer att förhålla sig passiv istället för att engagera eller uttala sig, det vill säga självcensur. Det kan vara lika allvarligt för demokratin som att aktivt göra något mot sin vilja." (Brå 2014, s. 46)

“Konsekvenser så som att den förtroendevalda på grund av utsatthet eller oro överväger att lämna uppdrag eller att fatta andra beslut eller tvekar inför ett beslut är oroväckande.” (Brå, 2019, s. 72)

Från ovan citat skapas förståelse för att passivitet i känsliga frågor är ett faktum. Med anledning av att politiker undviker att engagera sig i, eller undvika vissa typer av frågor så skapas inte enbart ett hot mot förtroendevalda, det skapas därtill i förlängningen en slags urholkning av den demokratiska processen, återigen; ett *hot mot demokratin*. Detta kan ses som en allvarlig utgång i landets demokrati då det finns förödande konsekvenser i den mån att man inte vågar eller vill uttala sig eller fatta beslut om känsliga frågor där man kan vara extra utsatt.

4.3 Semistrukturerade intervjuer - What's the problem represented to be?

4.3.1 Framställningen av problemet

Syftet med den första frågan är att undersöka och analysera hur problemet framställs (Bacchi, 2009).

Till skillnad från Brå:s kartläggningar som till sin karaktär kan anses formella, utgör intervjuerna en bidragande faktor i att fånga intervjuobjektens uppfattningar av otillåten påverkan. För att identifiera vad den huvudsakliga framställningen av problemet är, har vi identifierat återkommande utsagor från samtliga respondenter som anses centrala i diskursens helhet (David & Sutton, 2016). Bland studiens samtliga respondenter uppenbaras, likväl som i Brå:s kartläggningar, uttalanden där *hotet mot demokratin* står i centrum. De lyfter likt kartläggningarna frågan gällande den oro och rädsla som förekommer bland dem, samt de hinder som följer av problematiken. Detta genom att man undviker att behandla specifika samhällsfrågor och i värsta fall lämnar sina uppdrag. Nedan följer utdrag ur intervjuerna som berör dessa punkter.

Riksdagsledamoten säger följande:

“Det hotet mot demokratin, det är, alltså, då kan det vara en person som har klivit fram och vill något, och sen säger att: kostar det här, så vill jag inte vara med. Och hur många är det

som skulle kunna tänka sig att kliva fram, som vi egentligen inte har råd att vara utan att hålla det här maskineriet igång, som redan innan tänker 'nej, det är inte värt det.'"

(Personlig kommunikation, 11 dec. 2019)

En sårbarhet identifieras då man genom otillåten påverkan skräms och undviker uttal i specifika frågor eller i värsta fall kliver av sina uppdrag. Detta med anledning av att det kan skada privatlivet såväl som familjen.

Personssäkerhetsansvarig säger följande:

"Man kan ju se att folk som sagt inte vågar, anmäla liksom. Det är ju ett hot mot demokratin att folk frågar sig själva om uppdraget är värt det. Om man drabbas liksom. Det är en utmaning." (Personlig kommunikation, 12 dec. 2019)

Kommunalrådet säger följande:

"Det att människor utifrån som inte har insikten, förståelsen eller för all del kunskapen om hur det verkligen är, att man hanterar varandra så himla dåligt. Man ger sig in i debatten på fel sätt, det är verkligen ett hot mot demokratin." (Personlig kommunikation, 28 nov. 2019).

Kommunfullmäktiges ordförande talar om den ökande graden av otillåten påverkan som är oroande. Hen bekräftar hur övriga uttryckt sig genom följande:

"Det är ju en ökande siffra och det är väldigt oroande. Det som ökar är ju framförallt det som är trakasserier och så. En hel del av det som ökar är inte brottsligt men väldigt obehagligt, det finns en väldig risk för att det tystar människor, och det får människor att dra sig undan samhällsengagemang. Det är en väldigt allvarlig utveckling." (Personlig kommunikation, 4 dec. 2019)

Vad är det som alltså händer i takt med att otillåten påverkan blir allt mer accepterat kopplat till Bacchis idéer kring framställningen av ett problem? De sociala erfarenheter som leder till att man mer eller mindre normaliserar otillåten påverkan skapar system som människor förhåller sig till (David & Sutton, 2016).

Olikt de andra respondenterna nämner **Kommunfullmäktiges ordförande** att problematiken kring att dra sig undan inte enbart gäller de förtroendevalda, då de förtroendevalda mer eller mindre står kvar sist genom sina uppdrag. Vidare menar respondenten att det allvarligaste tänkas vara det faktum att väldigt många andra människor, medborgare, som borde delta i det politiska samtalet, drar sig från att gå in i samtalet överhuvudtaget. Detta med anledning av att det är obehagligt, alltså skapas ett system som fortlöper utefter de sociala förhållanden som råder. Återigen uttrycks kopplingen till hotet mot demokratin i den mån att betydelsefulla röster tystas ner.

De förtroendevaldas och medborgarnas agerande leder alltså till rekonstruktion och upprätthållande av det sociala mönster som råder kring otillåten påverkan (Börjesson, 2003).

4.3.2 Bakomliggande antaganden och förgivettaganden

Analysens andra fråga behandlar de bakomliggande antaganden eller förgivettaganden som står till grund för framställningen av problemet. Här är syftet att försöka identifiera de sociala konstruktioner som skapar själva problemet (Bacchi, 2009).

För att närma oss ett svar på analysfrågan har vi försökt finna delar i intervjumaterialet där respondenterna talar om sina beteendemönster och åsikter inom problemområdet för att försöka identifiera bakomliggande förgivettaganden. Intervjumaterialet bekräftar att anmälningsbenägenheten tenderar att vara låg då man anser att det inte finns någon mening med att anmäla något som ändå inte kommer att leda någonvart. Den felaktiga bilden av problemets utsträckning skulle kunna resultera i att otillåten påverkan inte anses vara ett fullt ut reellt problem (Meeuwisse & Swärd, 2013).

Ett förgivettagande som underbygger problematiken gällande arbetet kring otillåten påverkan är att det mångt och mycket är beroende av den kultur som hör samman med frågan om att otillåten påverkan ingår i de förtroendevaldas uppdrag (Svensson, 2019). Det så kallade svenska tankesättet "vi kan själva" (Personlig kommunikation, 4 dec. 2019) kan därmed tänkas bekräfta det underliggande förgivettagande som finns kring att otillåten påverkan till en viss grad ingår i de förtroendevaldas uppdrag. Nedan följer ett citat som visar på just detta.

Kommunfullmäktiges ordförande:

“ [...] Men vi har liksom en kultur i Sverige att ‘vi kan själva’ så det är väldigt svårt att komma och säga att ‘nu skall ni göra såhär’. Men det måste också bygga på att man lokalt tar sig an det på sitt sätt” (Personlig kommunikation, 4 dec. 2019)

Trots att otillåten påverkan upplevs ingå i det politiska uppdraget i viss mån, identifieras en rädsla bland förtroendevalda i att stå upp mot den otillåtna påverkan som sker.

Personsäkerhetsansvarig redogör för att det råder ett mörkertal kring hur stort detta problemet är då det är en såpass låg anmälningsbenägenhet till polis. Detta gäller även anmälningsbenägenhet till säkerhetsansvarig. Fortsättningsvis bekräftar respondenten att riktlinjer och dokument inte fyller någon funktion om de inte efterlevs.

Inom ramen för anmälningsbenägenhet framkommer en koppling till ansvarstagande bland våra respondenter. I intervjuerna skapades samtal kring de brister som råder kring just ansvarstagandet i sammanhanget. I intervjun med **Kommunfullmäktiges ordförande** redogjordes för hur hård samtalstonen stundtals kan bli, dels förtroendevalda emellan, dels från medborgare till förtroendevald. Hen redogjorde för problematiken kring huruvida man legitimerar den typen av samtal genom att politiska ledare använder en hård ton och talar illa om varandra i media eller på andra sociala plattformar såväl som i debatter.

Kommunfullmäktiges ordförande menar:

“Att ‘så länge de är dumma så kan jag vara dum’. Ansvaret ligger på politiskt förtroendevalda mer än på de vanliga medborgarna.” (Personlig kommunikation, 4 dec)

Genom att se hur makthavare på den politiska arenan kommunicerar och raljerar mellan varandra så kan man tänka sig att beteenden smittar av sig. Vidare uttrycker hen sig enligt följande:

“Alla har ansvar för klimatet. Det är klart att i politiken har man ett ännu större ansvar inom. Ett extra stort ansvar kring hur man tar debatten. Att man håller sig till sin sak. Sen kan det ju vara så att den är hård i sak. Att det kan ju vara att man har väldigt olika uppfattningar men den får ju inte vara kränkande och oförskämmd och att man behandlar människor med respekt och tänker på människovärdet.” (Personlig intervju, 4 dec)

“Och sedan så kan det ju vara det omvända också, att man faktiskt som medborgare har ett ansvar för hur man för fram sina åsikter.” (Personlig kommunikation, 4 dec)

Här menar hen att man trots denna legitimering av beteenden har ett eget ansvar som medborgare och individ.

Personssäkerhetsansvarig reflekterar kring hur det kommer sig att man undviker anmälningar och landar ner i tanken om vem som bär ansvaret egentligen. Hen säger:

“Det kan bero på olika saker, men jag tror lite att det kan handla om det här att man som politiker är med och lägger nivån för den politiska arenan. Och sen den här osäkerheten i vem det är som ansvarar för det. Vem bär egentligen ansvaret? Det är inte tydligt. Vem bör? Vem är arbetsgivaren? Ska det ligga på partiet ifråga, på regionen? På vem? Det är inte tydligt.” (Personlig kommunikation, 12 dec)

Kopplat till samtalet om ansvar uppkom en diskussion om rättigheter och skyldigheter i intervjun med **Kommunfullmäktiges ordförande**.

“Våra medborgerliga skyldigheter innefattar bland annat delaktighet och förståelse för politiska frågor. Vad som är viktigt att komma ihåg är att det med rättigheter också följer skyldigheter. Vi är privilegierade av att leva i en demokrati samtidigt som vi är skyldiga att vårda den. Hur gör vi det då? Jo, genom delaktighet och respekt för varandras olika åsikter.” (Personlig kommunikation, 4 dec. 2019)

Hen lyfter vikten av att det med rättigheter och skyldigheter följer ett ansvar. Perspektivet kring medborgarnas skyldigheter riskerar att exkluderas på bekostnad av de som oftast lyfts fram i form av rättigheter. Genom att likställa dikotomier kan även de perspektiv som utelämnas uppmärksammas. Skapandet av denna dikotomi mellan rättigheter och skyldigheter riskerar således att motverka det förebyggande arbetet kring otillåten påverkan då omedvetenheten kring medborgarnas skyldigheter präglar avsaknaden av ansvar.

Riksdagsledamoten stämmer in i ovan resonemang om att beteenden smittar av sig och legitimeras. Hen säger följande:

“Höjer politiker tonläget, så gör svansen det också. Då blir det polarisering ganska fort. Dels handlar det om hur media framställer det, och poängen med media är ju att vi ska bli granskade, och att media ska kunna förklara för medborgarna hur politiker har gjort och så. Men har politiker nån vass replik, så blir det ju en bra “click-bait” rubrik. Kanske.”

(Personlig kommunikation, 11 dec)

Genomgående i våra intervjuer så kunde det utläsas en bristande tydlighet i fördelningen av vem som egentligen bär ansvaret för att ta tag i problematiken och utmaningarna med otillåten påverkan. Det gemensamma ansvaret man kan tänkas ha för det politiska samtalet förefaller otydligt och därtill bristfälligt.

4.3.3 Problempresentationens effekter

Den sista analysfrågan inbegriper problempresentationens effekter. Som tidigare nämnt innefattas tre sorters effekter där man undersöker vad som tillåts i tal och skrift, hur synen på individen och medmänniskor skapas i diskursen samt den konkreta påverkan på en individs liv. Dessa tre effekter kallas för diskursiva effekter, skapandet av subjekt samt direkta effekter (Bacchi, 2009).

För att närma oss ett svar på frågan gällande de effekter som förtroendevaldas framställning av problemet ger, har vi identifierat utsagor som handlar om upplevelser gällande konsekvenser av otillåten påverkan samt problemets framställning. Låt oss börja med *diskursiva effekter*. Nedan följer exempel som handlar om vad som tillåts i tal och skrift (Bacchi, 2009).

Kommunfullmäktiges ordförande:

“Att det här blir synligt, är ju genom att människor vågar prata om det. Det har ju alltid varit så att det finns hot och trakasserier där människor upplever att det finns makt. Numera så pratar vi om det, förr gjorde man ju inte det. Och det har ju både effekter av att det är tillåtet att säga att man är utsatt och att det är obehagligt. Men det får ju också risken av att människor tycker att det här verkar obehagligt och man vill inte riktigt. Så det får ju både en positiv och en negativ effekt.” (Personlig kommunikation, 4 dec. 2019)

Vad som lyfts som diskursiv effekt av problemets framställning kan i detta fall tolkas som att man genom att ha börjat tala om problematiken som något så utbrett som ett *hot mot*

demokratin, tillsammans med att man genom normer och sociala konstruktioner har tillåtits att se bredden i problematiken (Svensson, 2019). Detta kan i sin tur ha lett till att man som utsatt vågar tala om det mer eftersom dess konsekvenser anses legitima nog till att anses som ett verkligt “problem” (Meeuwisse & Swärd, 2013).

Kommunalrådet:

“Numera är det väldigt mycket via sociala medier. Det har liksom kommit som en lavin. Det är väldigt lätt att skriva på en facebooksida. Det är det vi ser har ökat mest. Det är så lätt för folk att bara hänga på. Så fort någon börjar så följer andra efter. I det så kan det också komma trakasserier och hot. Sociala medierna har liksom gjort det lättare.” (Personlig kommunikation, 28 nov. 2019)

De val medborgare gör när den skriver eller skickar något trakasserande eller hotande har till viss del att göra med ett visst system som samhället konstruerat, som de därmed förhåller sig till (Giddens, Sutton, & Ekerwald, 2014). Därmed kan utläsas att den diskursiva effekten av problemets framställning kan ha resulterat i att man tillåts skriva grövre saker idag i takt med att den förtroendevalda har blivit mer lättillgänglig genom social media.

Effekten som innefattar *skapandet av subjekt* fångas i intervjuerna där respondenter talar om den avhumanisering som råder. Som **Kommunfullmäktiges ordförande** redogjorde för i fråga 4.2.1 har hoten via sociala medier ökat lavinartat. Med anledning av att det går så snabbt och är så enkelt att skicka meddelanden via sociala medier, tar man således inte hänsyn till att det finns en människa på andra sidan skärmen. Hen menar att sociala medier har bidragit till att göra det ännu lättare att hota och trakassera förtroendevalda.

Riksdagsledamoten instämmer med ovan resonemang och redogör enligt följande:

“Det verkar vara lätt att glömma att förtroendevalda också bara är människor, precis som alla andra. Man är inte bara förtroendevald: man har ett privatliv och kanske en familj vid sidan av sitt uppdrag. Det är viktigt att komma ihåg.” (Personlig kommunikation, 11 dec. 2019)

Att skapa denna ”vi och de”-dikotomi mellan medborgare kontra förtroendevald genom avhumaniseringen av förtroendevalda riskerar att motarbeta arbetet kring otillåten påverkan. Detta genom att förtroendevalda som subjekt inte anses vara likvärdiga i förhållande till

gemene man för att man inte ser på dem som “vanliga människor”. Genom detta så föreligger potentiella risker att nya uppfattningar av verkligheten konstrueras (Bacchi, 2009). Risken med att låsa fast subjekspositioner där personer låter sig identifieras såsom andra identifierar en förstärker sammanlänkningen mellan föreställning och subjekt. Detta medför alltså risker i form av att man skyller problemet på någon annan genom “vi och dom”-dikotomin. Beteendet som medborgare har till förtroendevalda - likväl som förtroendevalda emellan - reproduceras (Bacchi, 2009). Det skapas konflikt där denna uppdelning förstärks. Genom detta så kan en konsekvens vara att denna otillåtna påverkan normaliseras än mer, att medborgarnas bildande av förtroendevalda som subjekt smittar av sig på de förtroendevalda.

Gällande de *direkta effekter* som framställningen av problemet utgör poängterar **Personssäkerhetsansvarig** följande:

“Förtroendevalda är givetvis offer i sammanhanget då det är de som blir utsatta. Vad som är värt att poängtera är att förtroendevalda själva delvis är med och bidrar till denna otillåtna påverkan då det råder ett hårt internt samtalsklimat såväl mellan partier och mellan varandra. Det är en slags kultur som man på något sätt bidrar till. Förtroendevalda är själva delaktiga i att sätta ribban för den politiska arenan.” (Personlig kommunikation, 12 dec. 2019).

I enlighet med ovanstående utsaga uttalar sig **Riksdagsledamoten** om att det finns ett internt hot, alltså inom partier. Då det är en del av en politikers vardag att ha meningsskiljaktigheter mellan partier är gränsen mellan konflikt och otillåten påverkan hårfin. Inte minst då man upplever att detta pågår politiker emellan. Då man som förtroendevald själv är med och ansvarar för samtalsklimatet politiker emellan så är det inte helt främmande att medborgarna tar efter liknande typ av samtalston och attityd. Genom att ta ett tydligare ansvar för samtalsklimatet skulle man kunna minska den normförskjutning som skett då man har möjlighet att påvisa hur man bör tala med varandra.

5. Samlad diskussion och slutsats

I studiens sista kapitel redovisas en samlad diskussion kring vad som identifierats i analyserna. Diskussionen är uppdelad i centrala teman som framkommit genom analysen med hjälp av Bacchis analysfrågor.. Därefter följer slutsatserna uppdelade utefter studiens frågeställningar. Avslutningsvis ges en avslutande kommentar samt en presentation av förslag till vidare forskning.

5.1 Identifierade centrala teman

Utifrån analysen har två utmärkande centrala teman identifierats. Vi har valt att placera dessa som underrubriker i kommande diskussion. Detta i syfte att skapa tydlighet i innehållet som inledning till kommande slutsatser. Dessa utgörs av följande: **Hotet mot demokratin och normförskjutningen**. I diskussionen och slutsatsen har vi valt att fetmarkera dessa centrala teman för att påvisa i vilken kontext de framkommit.

5.1.1 Hotet mot demokratin

Genom det uttalade hotet som förtroendevalda utsätts för på olika vis så föreligger ett implicit hot mot demokratin. Det kan tänkas låta såväl dramatiskt som pessimistiskt men det är en krass sanning som kan komma att bli en följd av denna otillåtna påverkan som råder i vårt samhälle, vilket är allvarligt. Genom att låta sig hämmas av risken för att bli utsatt i sin roll som förtroendevald så undviks vissa politiska frågor som är viktiga för samhällets utveckling. När landets förtroendevalda låter sig begränsas i sitt handlingsutrymme till förmån för att minska risken för utsatthet, riskerar demokratin således att urholkas.

Är det idag “medborgarna som håller i taktpinnen”, som Möller (2016, s.17) säger? Utifrån den genomförda analysen upplever vi att så är fallet. Samtliga respondenter poängterar vikten av att känna till vilka rättigheter och skyldigheter man har som medborgare. Då skiljelinjen mellan åsikt och otillåten påverkan är svag så föreligger stor relevans i att ha koll på vad man har rätt att yttra och inte.

Den fria åsiktsbildningen står stundtals i konflikt med den problematik som råder kring otillåten påverkan som förekommer gentemot politiken och våra förtroendevalda. Man kan se att detta har föranlett ett begränsat handlingsutrymme där förtroendevalda har en

riskminimerande kultur. Förtroendevalda blir således allt mer försiktiga där man hämmas från att ta sig an känsliga frågor som rör samhället i såväl rädsla av att bli utsatt för otillåten påverkan som att bli uthängd i media. En ytterligare problematik i sammanhanget är risken för att färre människor är beredda att satsa på en karriär inom politiken (Möller, 2016).

5.1.2 Normförskjutningen

Genom att ha studerat Brå:s kartläggningar kring otillåten påverkan och den kvantitativa ökning som skett, tillsammans med de uttalanden som våra respondenter har gjort, har en normförskjutning kunnat identifieras. I och med den auktoritetsupplösning som skett och den förändring som uttrycks i form av ett hårdare debattklimat har också toleransen nått nya höjder. Som våra respondenter unisont stämt in i så stämmer antagandet om att “lite får man tåla”. Detta indikerar på att det skiljer sig mellan vad som å ena sidan är tillåtet enligt lagar och regler, å andra sidan vad som tillåts i praktiken. Den samlade analysen av våra intervjuer indikerar på en viss uppgivenhet som visats då vi ställt frågor om lösningar och åtgärder kring problematiken. Det presenteras således ingen konkret lösning från någon respondent där det visas att man ser någon vändning på detta. Vad som snarare poängteras är vikten av att systematiskt anmäla alla hot och trakasserier då de uppstår. Detta då det skapas belägg för problemets verkliga utsträckning. Trots uttalanden kring vikten av anmälan verkar det inte finnas någon särskild efterlevnad från varken respondenterna ifråga eller förtroendevalda nationellt. Det stora mörkertal som existerar enligt Brå:s kartläggningar motiveras på så vis att var tredje förtroendevald känt sig hotad medan antal anmälningar näst intill inte existerar (Brå, 2019).

5.2 Diskussionens avslutande kommentar: *En del av problemet - en del av lösningen*

Enligt Bacchis idé om att företeelser är konstruerade av människor som är i samspel med varandra, skulle man kunna påstå att de förtroendevalda i sin roll som politiska ledare inte helt och hållet kan isolera sig själva från det som försiggår runt omkring dem (David & Sutton, 2016). Genom att som förtroendevald i det aktuella fallet sträva efter ökad förståelse för omvärlden samt hur den i sin tur påverkar våra tankesätt, handlingsmönster och varför man agerar som man gör, skulle man kunna tänka sig att möjligheten till att fatta mer genomtänkta beslut och agera lämpligare i olika kontexter ökar (ibid.). Låt oss inte glömma ett av de mest grundläggande ordspråken som många av oss fått höra som barn: “*behandla*

andra, som du själv vill bli behandlad”.

Då den identifierade problematiken till viss del innefattar den låga anmälningsbenägenhet inom studerat område där man inte ser hur anmälan kommer att leda någonstans, kan ett steg i rätt riktning ses som en förändring av just detta - att öka anmälningsbenägenheten av otillåten påverkan och därmed bidra till en förstärkt brottsstatistik inom området. Då detta kan vara en del i att legitimera problemet så kan det vara steg i rätt riktning. Detta då otillåten påverkan medför, och förväntas fortsätta medföra, en oönskad utveckling av demokratis utrymme och ramar. Genom att därtill skapa en ökad medvetenhet hos allmänheten av vad otillåten påverkan gör med landets demokrati så kan man komma en bit på vägen i att motverka otillåten påverkan.

Då studiens identifierade områden handlar om hotet mot demokratin och normförskjutningen så finns möjliga konkreta åtgärder att ta vid. Genom att ta ansvar som medborgare, förtroendevald såväl som tjänsteperson så kan man bidra till att krympa den normförskjutning som finns idag. Detta tillsammans kan i sin tur leda till att hotet mot demokratin minskar, ett bredare politiskt samtal kan ta form på nytt och hotet mot demokratin kan åter minska. Vilka som är viktiga i denna aspekt är människor i samhällets alla led - medborgare, förtroendevald och makthavare i landet.

Givet att framställningen av problemet ser ut på detta vis så blir vissa åtgärder rimligare än andra. Om medborgaren tror sig ha möjlighet att påverka sina företrädare, kommer de sannolikt att försöka göra det. Genom yttrandefriheten kommer medborgare alltid ha rätt att framföra sina åsikter. Otillåten påverkan är en svår fråga då vi balanserar mellan säkerhet och öppenhet. Samtliga respondenter poängterar vikten av att känna till vilka rättigheter och skyldigheter man har som medborgare. Då skiljelinjen mellan åsikt och otillåten påverkan är hårfin, är det av stor relevans att ha kunskap i hur man har rätt att yttra sig.

Då denna studie undersöker hur problemet framställs snarare än vad problemet verkligen är så finns inte utrymme för att uttala vad det egentliga problemet är och hur man skall vända den negativa trenden. Orsak och verkan i sammanhanget är inte enfaldigt - problemet är mångfacetterat och komplext och kräver en betydligt djupare och utvecklad studie för att kunna närma sig detta.

5.3 Slutsats

Studiens syfte var att bidra med ökad kunskap kring otillåten påverkan mot förtroendevalda. Detta genom att undersöka och analysera hur problemet framställdes av Brottsförebyggande rådet i deras kartläggningar. Vidare syftade studien till att analysera hur de förtroendevalda framställde problemet. I studien tillämpades den diskursanalytiska metoden WPR där tre utvalda analysfrågor stod i fokus i analysen. Utöver detta utfördes semistrukturerade intervjuer i insamlandet av empiriska data gällande de förtroendevaldas framställning av problemet. Härnäst följer slutsatser i studien under respektive frågeställning.

- *Hur framställs otillåten påverkan av Brå och av de förtroendevalda?*

I Brå:s kartläggningar framställs problemet som ett **hot mot demokratin**. Tillsammans med detta beskrivs oro och rädsla hos de förtroendevalda i den bemärkelse att det finns en risk att man drar sig undan olika frågor samt i värsta fall lämnar sitt uppdrag.

De förtroendevalda framställer problemet övergripande, likt kartläggningarna, som **ett hot mot demokratin**. De förtroendevalda lyfter också att det råder en oro och rädsla i uppdraget genom att man många gånger duckar för vissa frågor, eller i värsta fall frångår sina uppdrag, för att inte utsättas för hot, trakasserier eller våld. Utöver detta beskrivs också brister i kunskap och information hos såväl förtroendevalda som medborgare.

- *Vilka möjliga konsekvenser följer av den rådande diskursen?*

Den huvudsakliga effekten av problemets framställning utgörs av den **normförskjutning** som skett. Detta i form av diskursiva, subjektskapande samt direkta effekter. De *diskursiva* effekterna kan sammanfattas som att det som tillåts i tal och skrift har förändrats till att bli grövre och att toleransen för vad som sägs har ökat. Genom att man börjat tala om problematiken så har problemframställningens omfattning vidgats. Detta genom att likt tidigare nämnt se det som något så pass stort som ett **hot mot demokratin**. De *subjektskapande* effekterna av problemframställningen utgörs av den avhumanisering som skett i och med sociala mediers framfart och den lättåtkomlighet som följer. Sist men inte minst har *direkta effekter* av problemframställningen uppdragats i form av att de förtroendevalda såväl som medborgarna blir lidande i den bemärkelse att demokratin hotas.

5.4 Förslag till vidare forskning

Som tidigare nämnts sägs massmedia tillsammans med politiken bilda en gemensam förståelse av olika företeelser, som exempelvis otillåten påverkan, som mer eller mindre speglar av sig på medborgarna (Börjesson, 2003). Bacchi (2009) menar i enlighet med detta att media på många vis sätter agendan för samhället i sin helhet. Hon lyfter medias viktiga roll i spridningen och bevarandet av diskurser (Bacchi, 2009). I den aktuella studien valde vi att inte tillämpa fråga 3, 4 och 6. Dessa tre frågor är till sin karaktär relativt omfattande och kräver kunskap kring historiken till ett "problem" såväl som en kartläggning av dess produktion och reproduktion. Det krävs också att man har möjlighet att undersöka vad som inte problematiseras. Dessa led i WPR som metod är i hög grad alltför mäktiga för denna typ av studie. Frågorna skulle därtill kräva en undersökning av flertalet aktörer, såsom exempelvis media. Det skulle kunna skapa grund för en helt egen studie.

6. Referenser

Litteratur

Ahrne, G., & Svensson, P. (2015). *Handbok i kvalitativa metoder* (2., [utök. och aktualiserade] uppl. ed.). Stockholm: Liber AB

Arkhede, S. (2016). *Vilka känner att de kan påverka?* (pp. 83–92). Göteborg: Göteborgs Universitet

Bacchi, C. (2009). *Analysing policy: What's the problem represented to be?* (7. ed.) Frenchs Forest NSW: Pearsons Australia.

Boréus, K., & Bergström, G. (2018). *Textens mening och makt : Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys* (4., [utök. och aktualiserade] uppl. ed.). Lund: Studentlitteratur

Börjesson, M. (2003). *Diskurser och konstruktioner: En sorts metodbok*. Lund: Studentlitteratur.

David, M., & Sutton, C. (2016). *Samhällsvetenskaplig metod* (1. uppl. ed.). Lund: Studentlitteratur

Foucault, M., & Rosengren, M. (1993). *Diskursens ordning: Installationsföreläsning vid Collège de France den 2 december 1970*. Stockholm: Stehag: B. Östlings bokförl. Symposion

Furusten, S. 2007. *Den institutionella omvärlden* (1. uppl.). Malmö: Liber

Giddens, A., Sutton, P., & Ekerwald, H. (2014). *Sociologi* (5., rev. och uppdaterade uppl. ed.). Lund: Studentlitteratur

Gilljam, M., Karlsson, D., Sundell, A. (2017). *Politik på hemmaplan. Tiotusen svenska fullmäktigeledamöter tycker till om politik och demokrati*. Stockholm: SKL Kommentus AB

Kvale, S., & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun* (3. [rev.] uppl. ed.). Lund: Studentlitteratur

Meeuwisse, A., & Swärd, H. (2013). *Perspektiv på sociala problem* (2., omarb. utg. ed.). Stockholm: Natur & kultur

Möller, T. (2016) *Politiskt ledarskap* (uppl.2). Stockholm: Liber AB

Svensson, P. (2019). *Diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur AB.

Winther Jørgensen, M., Phillips, L., & Torhell, S. (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur

Offentligt tryck och rapporter

Arbetsmiljölagen. (SFS 1977:1160). Stockholm: Arbetsmarknadsdepartementet.

Brottsförebyggande rådet. (2005). *Otillåten påverkan riktad mot myndighetspersoner. Från trakasserier, hot och våld till amorös infiltration*. (BRÅ-rapport, 2005:18). Stockholm: Brottsförebyggande rådet (BRÅ).

Brottsförebyggande rådet. (2012). *Politikernas trygghetsundersökning 2012: Förtroendevaldas utsatthet och oro för hot, våld och trakasserier* (BRÅ-rapport, 2012:14). Stockholm: Brottsförebyggande rådet (BRÅ).

Brottsförebyggande rådet. (2014). *Politikernas trygghetsundersökning 2013: Utsatthet och oro för trakasserier, hot och våld* (BRÅ-rapport, 2014:9). Stockholm: Brottsförebyggande rådet (BRÅ).

Brottsförebyggande rådet. (2015). *Politikernas trygghetsundersökning 2015: Förtroendevaldas utsatthet under valåret 2014* (BRÅ-rapport, 2015:23). Stockholm: Brottsförebyggande rådet (BRÅ).

Brottsförebyggande rådet. (2017). *Att förebygga och hantera påverkansförsök – en handbok*. (ISBN: 978-91-87335-84-6). Stockholm: Wolters Kluwer

Brottsförebyggande rådet. (2017). *Politikernas trygghetsundersökning 2017: Förtroendevaldas utsatthet och oro för trakasserier, hot och våld 2016* (BRÅ-rapport, 2017:9). Stockholm: Brottsförebyggande rådet (BRÅ).

Brottsförebyggande rådet. (2019). *Politikernas trygghetsundersökning 2019: Utsatthet och oro för trakasserier, hot och våld under valåret 2018* (BRÅ-rapport, 2019:15). Stockholm: Brottsförebyggande rådet (BRÅ).

Sveriges kommuner och regioner. (2014). *Hot och våld mot förtroendevalda - Inspirationsskrift för förtroendevalda (5)* (ISBN: 978-91-7585-168-6) Hämtad från <https://webbutik.skl.se/bilder/artiklar/pdf/7585-168-6.pdf>

Sverige kommuner och regioner. (2018). *Digitalt hat: hat hot och våld mot kommunalpolitiker*. (ISBN: 978-91-7585-682-7) Hämtad från <https://webbutik.skl.se/sv/artiklar/digitalt-hat.html>

Åberg, R. (2017). *Otillåten påverkan: Styrning, brott och den goda förvaltningen*. (Examensarbete, Stockholms universitet, Stockholm). Hämtad från https://www.criminology.su.se/polopoly_fs/1.346479.1505148481!/menu/standard/file/Aeberg_Rebecka_fix.pdf

Elektroniska källor

Brottsförebyggande rådet (u.å.). *Politikernas trygghetsundersökning (PTU)* Hämtad 2020-01-05 från <https://www.bra.se/statistik/statistiska-undersokningar/politikernas-trygghetsundersokning.html>

Bilaga 1

Intervjuguide till förtroendevalda

Inledning av samtalet sker genom kort presentation av studien. Utöver detta redogör vi följande för respondenten:

- Intervjun spelas in
- Materialet kommer att transkriberas och användas för analys
- Det finns möjlighet till anonymisering mot skriftligt medgivande
- Studien kommer att delges respondenten vid intresse

Inledande frågor

- Berätta om din bakgrund; hur länge har du verkat som förtroendevald?
- Berätta om ditt politiska engagemang.

1. Hot, våld och trakasserier

- *Enligt Brottsförebyggande rådet har var tredje förtroendevald politiker i Sverige blivit utsatt för hot, våld och trakasserier under 2019. Vad tänker du om detta?*
- Pratar man om den hotbild som finns mot förtroendevalda inom organisationen?
- Hur uppfattar du att hotbilden mot politiker i din kommun ser ut? Ser du någon förändring över tid?
- Hur är du exponerad i media? Är du aktiv på sociala medier?
- Har du i din roll blivit utsatt för hot, våld eller trakasserier?
- Hur hanteras hot, våld och trakasserier inom organisationen?
- Finns det någon handlingsplan för att förebygga och motverka hot, våld och trakasserier? Hur ser den i så fall ut?

2. Om du blivit utsatt

- Kan du beskriva händelsen/händelserna?
- I vilken form har det skett?
- Hur agerade du efter händelsen (polisanmälde, informerade någon)?
Varför/Varför inte?

- Anser du att du hade koll på hur du skulle gå tillväga efter händelsen?
- Varifrån kom hoten, trakasserierna?
- Vad anser du var den bakomliggande orsaken för händelsen?
- Hur har detta påverkat dig i ditt uppdrag?
- Känner du någon annan förtroendevald som blivit utsatt?

3. Om du inte blivit utsatt

- Har du känt oro för att bli utsatt? Varför/Varför inte?
- Vad var det som oroade dig?
- Var du orolig för dig själv? Eller anhörig, kollega?
- Hur påverkar oron dig?
- Finns det några specifika händelser som gjorde att oron uppstod?

4. Konsekvenser

- Vad anser du att konsekvensen blir av hotbilden mot förtroendevalda?
- Anser du att hotbilden mot förtroendevalda mer eller mindre har blivit normaliserad, att normerna förskjutits? "*Lite får man tåla*" - Är det så det är?
- Hur kan tryggheten stärkas för förtroendevalda, finns det någon lösning på problemet?

5. Avslutningsvis

- Har du några frågor? Finns det något mer du vill delge?

*Intervjuguiden användes i intervjuerna med samtliga förtroendevalda respondenter (i studien nämnda som **Riksdagsledamot, Kommunalråd och Kommunfullmäktiges ordförande**)*

Bilaga 2

Intervjuguide till tjänsteperson

Inledning av samtalet sker genom kort presentation av studien. Utöver detta redogör vi följande för respondenten:

- Intervjun spelas in
- Materialet kommer att transkriberas och användas för analys
- Det finns möjlighet till anonymisering mot skriftligt medgivande
- Studien kommer att delges respondenten vid intresse

Inledande frågor

- Berätta om din bakgrund; hur länge har du verkat som tjänsteman inom personsäkerhet?
- Berätta om ditt arbetsuppdrag

1. Hot, våld och trakasserier

- *Enligt Brottsförebyggande rådet har var tredje förtroendevald politiker i Sverige blivit utsatt för hot, våld och trakasserier under 2019. Vad tänker du om detta?*
- Hur pratar man om den hotbild som finns mot förtroendevalda i förvaltningsorganisationen?
- Hur uppfattar du att hotbilden mot förtroendevalda ser ut i din region? Ser du någon förändring över tid?
- Hur hanteras hot, våld och trakasserier inom organisationen?
- Finns det någon handlingsplan för att förebygga och motverka hot, våld och trakasserier? Hur ser denna handlingsplan ut?

2. Konsekvenser

- Vad anser du att konsekvensen blir av hotbilden mot förtroendevalda?
- Anser du att hotbilden mot förtroendevalda mer eller mindre har blivit normaliserad, att normerna förskjutits? *“Lite får man tåla”* - Är det så det är?
- Hur kan tryggheten stärkas för förtroendevalda, finns det någon lösning på problemet?

3. Avslutningsvis

- Har du några frågor? Finns det något mer du vill delge?

*Intervjuguiden användes i intervjun med tjänstepersonen (i studien nämnd som **Personsäkerhetsansvarig**)*

